

מגילה

The following book includes:

- Tanach with Ta'amei Hamikra
 - License: Public Domain
 - Source: <http://www.tanach.us/Tanach.xml>
- The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001
 - License: CC-BY
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH002162036
- Mishnah, ed. Romm, Vilna 1913
 - License: Public Domain
 - Source: http://primo.nli.org.il/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=NLI&docId=NNL_ALEPH001741739
- On Your Way
 - License: CC-BY
 - Source: <http://mobile.tora.ws/>
- Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp
 - License: CC-BY
 - Source: <http://learn.conservativeyeshiva.org/mishnah/>
- Senlake edition 2019 based on Ben Yehoyada, Jerusalem, 1897
 - License: CC0
 - Source: http://beta.nli.org.il/he/books/NNL_ALEPH001933802/NLI1

It was retrieved from Sefaria on January 30, 2023 (ח' בשבט ה'תשפ"ג). It was typeset and formatted by Ktavi.

תוכן העניינים

14	פרק י	2	אסתר
		2	פרק א
16	משנה מגילה	4	פרק ב
16	פרק א	6	פרק ג
28	פרק ב	7	פרק ד
35	פרק ג	8	פרק ה
42	פרק ד	9	פרק ו
		10	פרק ז
54	בן יהוידע על מגילה	11	פרק ח
54	פרק ב הקורא למפרע	12	פרק ט

אסתר

פרק א

ויקצף המלך מאד ונחמתו בערה בו: (יג) ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים כי־כן דבר המלך לפני־י ידעי־דת ודיו: (יד) והקרב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן שבעת שרי ו פרס ומדי ראי פני המלך הישבים ראשנה במלכות: (טו) כדת מה־לעשות במלכה ונשתי על ו אשר לא־עשתה את־מאמר המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ בֶּן־הַסְּרִיסִים: (טז) ויאמר מומכן [מומכן] לפני המלך והשרים לא על־המלך לבדו עֲנֹתָה ונשתי המלכה כי על־כל־השרים ועל־כל־העמים אשר בכל־מדינות המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ: (יז) כי־יצא דבר־המלכה על־כל־הנשים להבנות בעליהן בעיניהן באמרם המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ אמר להביא את־נשתי המלכה לפניו ולא־באה: (יח) והיום הזה תאמרנה ו שרות פרס־ומדי אשר שמעו את־דבר המלכה לכל שרי המלך וכן בציון וקצף: (יט) אם־על־המלך טוב יצא דבר־מלכות מלפניו ויכתב בְּדִתִּי פרס־ומדי ולא יעבור אשר לא־תבוא ונשתי לפני המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה: (כ) ונשמע פתגם המלך אשר־יעשה בכל־מלכותו כי רבה היא וכל־הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד־קטן: (כא) וייטב הדבר בעיני המלך והשרים ויעש המלך כדבר ממוכן: (כב) וישלח ספרים אל־כל־מדינות המלך אל־מדינה ומדינה ככתבה ואל־עם ועם כלשונן להיות כל־איש שגר בביתו ומדבר כלשון עמו:

בנות ישראל ערמות ועושה בהן מלאכה בשבת, נגזר עליה שתפשט ערמה בשבת:
כי כן דבר המלך. כי כן מנהג המלך בכל משפט לשון את הדבר "לפני כל יודעי דת ודיו":
והקרב אליו. לערוך דבריו לפניהם. אלו הם:
כרשנא שתר, וגו':
כדת מה לעשות. מוסב על "ויאמר המלך לחכמים":

עֲנֹתָה. לשון עון:
כי יצא דבר המלכה על כל הנשים. זה שבזתה את המלך על כל הנשים להבנות אף הן את בעליהן:
תאמרנה שרות פרס ומדי וגו'. לכל שרי המלך את הדבר הזה. וקרי זה מקרא קצר:
דבר מלכות. גזרת מלכות של נקמה שצוה להרגה:
ומדבר כלשון עמו. כופה את אשתו ללמד את לשונו
אם היא בת לשון אחר:

(א) ויהי בימי אֲחֻשְׁרוּשׁ הוא אֲחֻשְׁרוּשׁ המלך מהדו ועד־פֹּיֶשׁ שבע ועשרים ומאה מדינה:
(ב) בימים ההם כשכתב המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה: (ג) בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל־שריו ועבדיו תיל ו פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו: (ד) בהראתו את־עֶשֶׂר כבוד מלכותו ואת־יָקָר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת וזם: (ה) ובמלואת ו הזים האלה עשה המלך לכל־העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד־קטן משתה שבעת ימים בחצר גגת ביתו המלך: (ו) חור ו פרס ותכלת אחוז בסבלי־בויז וארגמן על־גילי כסף ועמודי שש משות ו זקב וכסף על רצפת בהט־נשש ונר וסחרת: (ז) והשקות בכלי זקב וכלים מפלים שונים וגיו מלכות רב כינ המלך: (ח) והשמתה כדת אין אגס כי־כן ו יסד המלך על כל־רב ביתו לעשות כרצון איש־נאיש: (ט) גם ונשתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות אשר למלך אֲחֻשְׁרוּשׁ: (ס) (י) ביום השביעי כטוב לבי־המלך בגיו אמר למהומן בזתא חרבוֹנָא בגתא ואבגתא ותר וכרס שבעת הסריסים המשרתים את־פני המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ: (יא) להביא את־נשתי המלכה לפני המלך בבית מלכות להראות העמים והשרים את־נפיה כי־טובת מראה היא: (יב) ותמאן המלכה ונשתי לבוא בדבר המלך אשר בגד הסריסים

ויהי בימי אֲחֻשְׁרוּשׁ. מלך פרס היה, שמלך תחת כורש לסוף שבעים שנה של גלות בבל:
כשכתב המלך אֲחֻשְׁרוּשׁ, וגו'. כשנחתמים המלכות בקדו. ורבותינו פרשוהו בענין אחר במסכת מגילה:
הפרתמים. שלטונים בלשון פרס:
ימים רבים. עשה להם משתה:
גגת. מקום גרועני וירקות:
חור כרסס ותכלת. מיני בגדים צבעונים פרס להם למצעות:

והשקות בכלי זקב. כמו ולהשקות:
כדת. לפי שיש סעודות שכוּפִין את המסבין לשותות כלי גדול, ויש שאינו יכול לשתותו כי אם בקשי, אָבֵל באן: "אין אונס":
ביום השביעי. רבותינו אמרו: שבת היה:
ותמאן המלכה ונשתי. רבותינו אמרו: לפי שפרתה בה צרעת כדי שתמאן ותהרג. לפי שהיתה מפשטת

פרק ב

אסתר ומה־עשה בה: (יב) ובהגיע תר־נערה ונערה לבוא ו אל־המלך אֲחֻשְׁנוּשׁ מִקֵּץ הַיּוֹת לֵה כָּדָת הַנָּשִׁים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי בֹן יִמְלֹאוּ יָמֵי מְרוּסֵיהֶן וְשָׂשׂוּ חֲדָשִׁים בְּשִׁמּוֹן הַמֶּלֶךְ וְיִשְׂשָׂה חֲדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבִתְמָרוֹקֵי הַנָּשִׁים: (יג) וּבִזְהָ הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִתֵּן לָהּ לְבֹא עִמָּה מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית אֶל־בֵּית

(יד) בַּעֲרָב ו הִיא בָּאָה וּבִבְקָר הִיא שָׁכָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים שְׁנֵי אֶל־יָד שָׁעֲשֻׁגָן כְּרִים הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַפִּילִגְשִׁים לֹא־תִבְּאוּ עוֹל אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִם־חֲפִץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בָּשֵׂם: (טו) וּבִהְגִיעַ ת־ר־אֶסְתֵּר בַּת־אֲבִיתָיִל יָד מֶרְצֵי אֲשֶׁר לָקַח־לָהּ לָבֹת לְבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר הֵגִי כְרִים־הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַנָּשִׁים וְתָהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת לֹן בַּעֲיָנִי כ־ר־אֵיָהּ: (טז) וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁנוּשׁ אֶל־בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֲדָשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא־חֹדֶשׁ טֵבֵת בִּשְׁנַת־שִׁבְעָה לְמַלְכוּתוֹ: (יז) וַנֹּאֲכֵב הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר מִכָּל־הַנָּשִׁים וַתִּשְׂאֻתָּן וַתְּחַסֵּד לַפָּנִי מִכָּל־הַבְּתוּלֹת וַיִּשָּׂם בְּתֶרֶם־מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיִּמְלִיכָהּ תַּחַת וְשִׁמִּי: (יח) וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָדוֹל לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו אֶת מִשְׁתֶּה אֶסְתֵּר וַהֲנִיחָהּ לְמַדִּינוֹת עֲשֵׂה וַיִּתֵּן מִשְׁאֵת כִּיד הַמֶּלֶךְ: (יט) וּבִהְבִּקֵּץ בַּתּוּלֹת שְׁגִית וּמֶרְצֵי יֵשֵׁב בְּשַׁעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ: (כ) אֵין אֶסְתֵּר מַגִּדַת מוֹלְדֹתָהּ וְאֶת־עִמָּהּ כָּאֲשֶׁר צָנָה עָלֶיהָ מֶרְצֵי וְאֶת־מֵאֲמַר מֶרְצֵי אֶסְתֵּר עֲשֵׂה כָּאֲשֶׁר הִנִּיחָהּ בְּאֻמָּנָה אֶתָּה: (כא) בְּיָמִים הֵם וּמֶרְצֵי יֵשֵׁב בְּשַׁעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ

(א) אֶסְתֵּר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּשְׁוֹר חֲמַת הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁנוּשׁ זָכַר אֶת־וְשָׁתִּי וְאֶת אֲשֶׁר־עָשִׂתָהּ וְאֶת אֲשֶׁר־נִגְזַר עָלֶיהָ: (ב) וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתֵינוּ וּבְקִשּׁוֹ לְמֶלֶךְ נַעֲרוֹת בַּתּוּלֹת טוֹבוֹת מִרָאָה: (ג) וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־נַעֲרֹת־הַבְּתוּלָה טוֹבוֹת מִרָאָה אֶל־שׁוֹשֵׁן הַבֵּינָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים אֶל־יָד הַגָּא כְרִים הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַנָּשִׁים וַנִּתֵּן תִּמְרוּקֵיהֶן:

(ד) וַהֲנַעֲרָה אֲשֶׁר תִּיטֵב בַּעֲיָנִי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ תַּחַת וְשִׁמִּי וַיִּיטֵב הַדְּבָר בַּעֲיָנִי הַמֶּלֶךְ וַנַּעַשׂ כֵּן: (ה) אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּינָה וּשְׁמוֹ מֶרְצֵי בֶן יָאִיר ב־וְשִׁמְעִי ב־וְקִישׁ אִישׁ יִמְיָנִי: (ו) אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם־הַגִּלְגָּל אֲשֶׁר הִגְלָתָה עִם וְכַנְיָהּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: (ז) וַהֲיֵי אֲמֹן אֶת־הַדֹּסָה הִיא אֶסְתֵּר בַּת־דָּדּוּ כִּי צִוָּה לָהּ אָב וְאִם וַהֲנַעֲרָה יִפְתָּת־אֶל טוֹבוֹת מִרָאָה וּבְמֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ לָקַחָהּ מֶרְצֵי לֹו לָבֹת: (ח) וַהֲיֵי בַּשְּׁמַע דְּבֶר־הַמֶּלֶךְ וַחֲלוֹ וּבִהְבִּקֵּץ נַעֲרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוֹשֵׁן הַבֵּינָה אֶל־יָד הֵגִי וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יָד הֵגִי שֶׁמֶר הַנָּשִׁים: (ט) וַתִּיטֵב הַנַּעֲרָה בַּעֲיָנִי וַתִּשְׂאֻתָּ חֲסֵד לַפָּנִי וַיִּבְהַל אֶת־תִּמְרוּקֶיהָ וְאֶת־מְנוּחָהּ לָתֵת לָהּ וְאֶת שִׁבְעָה הַנַּעֲרוֹת הָרָאיוֹת לְתַת־לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁגָּה וְאֶת־נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים: (י) לֹא־הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת־עִמָּהּ וְאֶת־מוֹלְדֹתָהּ כִּי מֶרְצֵי צָנָה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא־תִגִּיד: (יא) וּבְכָל־יוֹם וַיּוֹם מֶרְצֵי מִתְּחִלָּה לַפָּנִי חֲצָר בֵּית־הַנָּשִׁים לַעֲשֹׂת אֶת־שְׁלוֹם

זֶה אֶלָּא לְסִמּוֹן עָלָיו לְהַלָּסֵם עִם זֶה. וְכֵן מֶרְצֵי אָמַר: "לֹא אֶרַע לְצַדִּיקָתָהּ זֶה שֶׁתְּלַקַּח לְמִשְׁכָּב נָכְרִי אֶלָּא שֶׁעֲתִידָהּ לָקוּם לְהוֹשִׁיעַ לְיִשְׂרָאֵל". לְפִיכָד, הָיָה מְסוּר לַעֲשֹׂת מַה זֶהָ כְּסוּפָה:

תִּר. זִמֵּן: כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר. כָּל שְׁחֹק וּמִיָּנִי זָמַר:

אֶל בֵּית הַנָּשִׁים שְׁנֵי. הַשְּׁנֵי: בַּחֲדָשׁ הָעֲשִׂירִי. עַת צָנָה שֶׁהַגּוֹף נִתְּנָה מִן הַגּוֹף. זִמֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ עַת צָנָה כְּדִי לְסַבָּךְ עָלָיו: מִכָּל הַנָּשִׁים. הַבְּעוּלוֹת, שְׂאֹף נָשִׁים הַבְּעוּלוֹת קִבֵּץ: וַהֲנִיחָהּ לְמַדִּינוֹת עֲשֵׂה. לְכַבּוֹדָהּ הַנִּית לָהֶם מִן הַפִּסַּת שְׁעֵלֵיהֶם:

אֵין אֶסְתֵּר מַגִּדַת מוֹלְדֹתָהּ. לְפִי שֶׁמֶרְצֵי יוֹשֵׁב בְּשַׁעֲרֵי הַמֶּלֶךְ, הַמְּנֹרָה וְהַמְּרָמָה עַל פֶּה: לְשֵׁלֶם יָד. לְהַשְׁקוֹתוֹ סֵם הַמָּוֶת:

זָכַר אֶת וְשִׁמִּי. אֶת יָפִיָּה וַנַּעֲצֹב: וַיִּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים. לְפִי שֶׁכָּל פְּקִיד וּפְקִיד וְדוּעוֹת לֹו נָשִׁים הַנְּפוֹת שֶׁבְּמִדְּיָנוֹת:

אִישׁ יְהוּדִי. עַל שֶׁגָּלָה עִם גְּלוּת יְהוּדָה. כָּל אוֹתָן שֶׁגָּלוּ עִם מַלְכֵי יְהוּדָה הָיוּ קְרוּיִים "יְהוּדִים" בֵּין הַגּוֹיִם, וְאִפְּלוּ מִשְׁכָּט אַחֵר הֵם:

לֹו לָבֹת. רַבּוֹתֵינוּ פָּרְשׁוּ "לְבֵית", לְאִשָּׁה: וַיִּבְהַל אֶת תִּמְרוּקֶיהָ. וַיִּרְוּ וּמִמֶּסֶר בְּשָׁלָה, מִשָּׁל כָּלִין:

אֲשֶׁר לֹא תִגִּיד. כְּדִי שִׁיאֲמָרוּ שֶׁהִיא מִשְׁפָּחָה בְּזוּיָה וְיִשְׁלַחוּהָ, שֶׁאִם יִדְעוּ שֶׁהִיא מִשְׁפָּחָה שְׂאוֹל הַמֶּלֶךְ הָיוּ מְחַזְּקִים בָּהּ:

וְהָיָה יַעֲשֶׂה בָּהּ. זֶה אֶחָד מִשְׁנֵי צְדִיקִים שֶׁנִּשְׁמוּ לָהֶם רִמּוֹ יְשׁוּעָה: דָּוִד וּמֶרְצֵי. דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר "גַּם אֶת הָאָרֶץ גַּם אֶת הַדּוֹב הִכָּה עַבְדְּךָ". אָמַר: "לֹא כָּא לְיָדִי דָבָר

קצוּרְ בְּגִתּוֹ וְתָרַשׁ שְׁגִי-סְרִיטִי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרִי הַסֹּף
 וַיִּבְקֶשׁוּ לְשַׁלֵּחַ יָד בַּמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרִשׁ: (כב) וַיִּנָּדַע
 הַדָּבָר לְמַרְדֳּכַי וַיִּגֵּד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
 לַמֶּלֶךְ בָּשֶׂם מְרֻדָּכַי: (כג) וַיִּבְקֶשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא
 וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל-עֵץ וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים
 לַפָּנִי הַמֶּלֶךְ: (פ)

וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים. הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה מְרֻדָּכַי
 לַמֶּלֶךְ:

וַיִּנָּדַע הַדָּבָר לְמַרְדֳּכַי. שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים דְּבָרֵיהֶם לַפָּנִי
 בְּלִשׁוֹן טוֹרְסִי, וְאִין יוֹדְעִים שֶׁהִנֵּה מְרֻדָּכַי מְכִיר
 בְּשָׂבָעִים לְשׁוֹנוֹת שֶׁהִנֵּה מִיּוֹשֶׁבִי לְשִׁפְתַּת הַגְּזִית:

פרק ג

על וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָּבָה וְעַם וְעַם כִּלְשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁוֹרֹשׁ נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ: (יג) וְנִשְׁלֹחַ סְפָרִים בֵּינָהּ הָרָצִים אֶל-כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לְהָרַג וּלְאַבֵּד אֶת-כָּל-הַיְּהוּדִים מִנֶּעַר וְעַד-זָקֵן טָף וְנָשִׁים בָּנִים אֶחָד בְּשִׁלּוּשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנֵים-עָשָׂר הוּא-יְחִידֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לְבָזוּ: (יד) פֶּתְשָׁנוּ הַכְּתָב לְהַגִּתוֹ דָּת בְּכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה גְלוּי לְכָל-הָעַמִּים לְהִזִּית עֲתָדִים לַיּוֹם הַזֶּה: (טו) הָרָצִים יֵצְאוּ דְחוּפִים בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ וְהָדָת נִתְּנָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהָמֶן יֵשְׁבוּ לִישָׁלוֹת וְהָעִיר שׁוֹשָׁן נְבֻכָה: (פ)

(א) אַחֵר | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדְּלָה הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁוֹרֹשׁ אֶת-הֶמֶן בְּרִי-הַמַּגֵּתָא הָאֶנְגִי וְנִשְׁאָהוּ וְנִשְׁם אֶת-כֶּסֶּאֱוֹ מַעַל כְּלִי-הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אָתּוֹ: (ב) וְכָל-עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בָּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ פָּרְעִים וּמִשְׁתָּחוּיִם לְהֶמֶן כִּי-יָבֹן צִוְּהִילוּ הַמֶּלֶךְ וּמֶרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: (ג) וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בָּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמֶרְדֵּכִי מִדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֵת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ: (ד) וַיְהִי בִּאֵמָרם [כְּאַמְרָם] אֵלָיו יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּגִּידוּ לְהֶמֶן לְרָאוֹת הַגְּעֵמָדוֹ דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי כִי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: (ה) וַיֵּרָא הֶמֶן כִּי-אִין מֶרְדֵּכִי כָרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמְלֵא הֶמֶן חֲמָה: (ו) וַיָּבֹז בְּעֵינָיו לִישְׁלַח יָד בְּמֶרְדֵּכִי לְבָדוֹ כִּי-הִגִּידוּ לוֹ אֶת-עַם מֶרְדֵּכִי וַיִּבְקֹשׁ הֶמֶן לְהַשְׁמִיד אֶת-כָּל-הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-מְלָכוֹת אֲחֻשְׁוֹרֹשׁ עִם מֶרְדֵּכִי: (ז) בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא-יְחִידֶשׁ נִסָּן בְּשֶׁנֶּת שְׁתֵּים עָשָׂרָה לַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁוֹרֹשׁ הִפִּיל פֹּהר הוּא הַגּוֹרֵל לִפְנֵי הֶמֶן מִיּוֹם | לַיּוֹם וּמִחֹדֶשׁ לַחֹדֶשׁ שְׁנֵים-עָשָׂר הוּא-יְחִידֶשׁ אֲדָר: (ס) (ח) וַיֹּאמֶר הֶמֶן לְמֶלֶךְ אֲחֻשְׁוֹרֹשׁ יֵשְׁנוּ עִם-אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָל בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלָכוֹתָהּ וְדַחֲיָתָם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם וְאֶת-דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אִיגָם עֲשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אִין-שְׁנוֹה לְהִנָּחֵם: (ט) אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יִפְתָּב לְאַבְדָּם וְעֲשִׂיָת אֱלֹפִים כִּפְר־כֶּסֶף אֲשִׁקוּל עַל-יְדֵי עֲשִׂי הַמֶּלֶאכָה לְהָבִיא אֶל-אֶנְגִי הַמֶּלֶךְ: (י) וַיִּסֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת-טַבְעָתוֹ מִעַל יְדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהֶמֶן בְּרִי-הַמַּגֵּתָא הָאֶנְגִי צָרַר הַיְּהוּדִים: (יא) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֶמֶן הַכֶּסֶף נָתַן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ: (יב) וַיִּקְרָא סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשִׁלּוּשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּפְתָּב בְּכָל-אֲשֶׁר-צָנָה הֶמֶן אֵל אֲשִׁשְׁדֶּרְפָּנִי-הַמֶּלֶךְ וְאֶל-הַפָּחוֹת אֲשֶׁר | עַל-מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל-שָׂרֵי

וַיִּסֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבְעָתוֹ. הוּא מִתֵּן כָּל דָּבָר גְּדוֹל שִׁישְׁאָלוּ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ, לְהִזִּית מִי שֶׁהִטְבַּעַת בְּיָדוֹ שְׁלִיט בְּכָל דָּבָר הַמֶּלֶךְ: וַיְהִי וְנִשְׁלַחִים אִישׁטֶרֶא "טֶרַמִּי"ש בִּלְעִי". וְהוּא מִגִּזְרֵת "אִם גִּלְחֹם גִּלְחֹם" גִּלְחֹם, "הַנְּגִלָה גִּלְיָתִי" נְגִלָה, "נְדָמָה נְדָמִיתִי": נְדָמָה: פֶּתְשָׁנוּ. לְשׁוֹן אֶרְמִי פֶתְשָׁנוּ סְפוֹר הַכְּתָב דְּרִישׁמֶאנִּיט בְּלְעִי: וְהָדָת נִתְּנָה בְּשׁוֹשָׁן. מִקוֹם שֶׁהִנָּה הַמֶּלֶךְ שָׁם נִתְּן הַחֶק בּוֹ בַּיּוֹם, לְהִזִּית עֲתָדִים לַיּוֹם י"ג לַחֹדֶשׁ אֲדָר. לְכֹה,

אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. שְׁנִבְרָאֵת רְפוּאָה זֹו לְהִזִּית לְתַשׁוּעָה לִישְׁרָאֵל: פָּרְעִים וּמִשְׁתָּחוּיִם. שְׁעֲשֵׂה עֲצָמוֹ אֱלֹהִים, לְפִיכָה, וּמֶרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: הַגְּעֵמָדוֹ דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי. הָאוֹמֵר שְׁלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה עוֹלָמִית, כִּי הוּא יְהוּדִי, הַזּוֹהֵר עַל עֲבֻדַת אֱלִילִים: הִפִּיל פֹּהר. הִפִּיל מִי שֶׁהִפִּיל, וְלֹא פִירַשׁ מִי. וּמִקְרָא קֶצֶר הוּא: וְאֵת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ. לְמַת מִס לַעֲבֻדַת הַמֶּלֶךְ: יִפְתָּב לְאַבְדָּם. יִפְתָּב סְפָרִים לְשַׁלֵּחַ לְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לְאַבְדָּם:

פרק ד

ומי יודע אסתר לעת כזאת הגעת למלכות: (טו)
ותאמר אסתר להשיב אל־מֶרְדֵּכָי: (טז) לֹא כְּנֹס
אֶת־פְּלִי־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשׁוֹן וְצוּמֹו עָלֵי
וְאֶל־תֹּאכְלוֹ וְאֶל־תִּשְׁתּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לֵילָה וַיּוֹם
גַּם־אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם בָּן וּבָתּוֹ אֲבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר לֹא־כָדָת וְכֹאֲשֶׁר אֲבָדְתִּי אֲבָדְתִּי: (יז) וַיַּעֲבֹר
מֶרְדֵּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר: (ס)

(א) ומֶרְדֵּכָי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה וַיִּקְרַע מֶרְדֵּכָי
אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבָּשׁ שָׂק וַאֲפֹר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק
וַעֲקָה גְדֻלָּה וּמָקָרָה: (ב) וַיָּבֹאוּ אֶד לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ
כִּי אֵין לְבֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק: (ג)
וּבְכָל־מִדְּיָנָה וּמִדְּיָנָה מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וַתְּחַל
מִלֵּיעַ אֲבָל גְּדוֹל לַיהוּדִים וְצוּם וּבְכִי וּמִסְפָּד שָׂק
וַאֲפֹר וַיַּעַז לְרַבִּים: (ד) וַתְּבֹאִינָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר
וּסְרִיסָיָה וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתַּחֲתַלְתַּל הַמֶּלֶכָה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח
בָּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מֶרְדֵּכָי וּלְהַסִּיר שָׂקוֹ מֵעַלָיו
וְלֹא קָבַל: (ה) וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לְהָלֹךְ מִסְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר הָעֵמִיד לִפְנֵיהָ וַתִּצְוֶהוּ עַל־מֶרְדֵּכָי לַבֵּעַת
מִהֲיָה וְעַל־מִהֲיָה: (ו) וַיֵּצֵא הַתֵּד אֶל־מֶרְדֵּכָי
אֶל־רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ: (ז)
וַיִּגִּידֻהוּ מֶרְדֵּכָי אֶת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת פְּרִשְׁת
הַפֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמֹן לְשִׁקוֹל עַל־גִּגְי הַמֶּלֶךְ
בִּיהוּדִים [בִּיהוּדִים] לְאַבְדָּם: (ח) וְאֶת־פַּת־שַׁעַן
קְתִּיב־דָּת אֲשֶׁר־נָתַן בְּשׁוֹשׁוֹן לְהַשְׁמִידָם גָּמֹן לֹא
לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וְלִהְיוֹת לָהּ וּלְצִוּוֹת עָלֶיהָ לְבֹא
אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהַתְּסַנֵּן לָהּ וּלְבַקֵּשׁ מִלִּפְנֵי עַל־עַמָּה:
(ט) וַיָּבֹאוּ הַתֵּד וַיִּגִּד לְאַסְתֵּר אֶת דְּבָרֵי מֶרְדֵּכָי:
(י) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָלֹךְ וַתִּצְוֶהוּ אֶל־מֶרְדֵּכָי: (יא)
כִּלְעֵבְדִּי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מִדְּיָנוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר
כִּלְעֵאִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר
הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבַד
מֵאֲשֶׁר וַיִּשְׁטִילוּ הַמֶּלֶךְ אֶת־שַׁרְבִיט הַהֵב וַתִּגֵּה
וְאֵנִי לֹא נִקְרָאתִי לְבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם:
(יב) וַיִּגִּידוּ לְמֶרְדֵּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: (יג)
וַיֹּאמֶר מֶרְדֵּכָי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אֶל־תְּדַמִּי בְּנִפְשׁוֹ
לְהַמְלִיט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים: (יד) כִּי
אִם־הִתְקַשׁ תִּתְּרִישׁ בַּעַת הַזֹּאת רָחוּם וְהַצִּלָּה נַעֲמֹד
לַיהוּדִים מִמָּקוֹם אֲחֵר וְאֵת וּבֵית־אֲבִיךָ תִּאֲבֹדוּ

לִסְכֹּן אֶת עַצְמוֹ עֲכָשְׁיוֹ עַל הַסֶּפֶק לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא
בְּרִשׁוֹת:

ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות. ומי יודע אם
יחפץ בך המלך לשנה הבאה שהוא זמן ההרגה:
אשר לא כדת. שאין דת לפגם אשר לא יקרא.
ומדרש אגדה: "אשר לא כדת" שעד עתה באנס
ועלשיו ברצון:

ויעבר מֶרְדֵּכָי. על דת, להתענות ביום טוב ראשון
של פסח, שהתענה י"ד בניסן וט"ו וט"ז, שהיה ביום
י"ג נקתבו הספרים:

ומֶרְדֵּכָי יָדַע. בעל החלום אמר לו שהסכימו
העלונים על כך לפי שהשתחוו לצלם בימי
נבוכדנצר ושהגנו מסעודת אשורורוש:
כי אין לבוא. אין דרך ארץ לבוא אל שער המלך
בלבוש שֶׂק:
דבר המלך ונתנו. כשהשלוחים נושאי הספרים
עוברים שם נתנה הדת בעיר:
פרשת הפסח. פרוש הפסח:

אל תדמי בנפשך. אל תחשבי, כמו "והנה פאשר
דמיתי". "אל תדמי בנפשך": "אל תהי סבורה
להמלט ביום ההרגה בבית המלך, שאין את רוצה

פרק ה

ובא-עם-המלך אל המשתה שמת ויטב הדבר
לפני המן ונעש העץ: (פ)

(א) ויהי | ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות
ותעמד בחצר בית-המלך הפנימית נכח בית המלך
והמלך יושב על-כסא מלכותו בבית המלכות
נכח פתח הבית: (ב) ויהי כראות המלך
את-אסתר המלכה עמדת בחצר נשאה חן בעיניו
וישט המלך לאסתר את-שרביט הזהב אשר
בגדו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט: (ג)
(ג) ויאמר לה המלך מה-לך אסתר המלכה
ומה-בקשתך עד-חצי המלכות ויגתו לה: (ד)
ותאמר אסתר אם-על-המלך טוב יבוא המלך והמן
היום אל-המשתה אשר-עשיתי לו: (ה) ויאמר
המלך מהרו את-המן לעשות את-דבר אסתר ויבא
המלך והמן אל-המשתה אשר-עשתה אסתר: (ו)
ויאמר המלך לאסתר במשתה הין מה-שאלתך
ויגתו לה ומה-בקשתך עד-חצי המלכות ותעש:
(ז) ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי: (ח)
אם-מצאתי חן בעיני המלך ואם-על-המלך טוב
לתת את-שאלתי ולעשות את-בקשתי יבוא המלך
והמן אל-המשתה אשר אעשה להם ומחר אעשה
כדבר המלך: (ט) ויצא המן ביום ההוא שמת
וטוב לב וכראות המן את-מרדכי בשער המלך
ולא-קם ולא-נע ממנו נימלא המן על-מרדכי חמה:
(י) וניתאפק המן ויבוא אל-ביתו וישלח ויבא
את-אהביו ואת-גורש אשתו: (יא) ויספר להם
המן את-כבוד עשרו ורב בגיו ואת כל-אשר גדלו
המלך ואת אשר נשאו על-שרים ועבדי המלך:
(יב) ויאמר המן אף לא-הביאה אסתר המלכה
עם-המלך אל-המשתה אשר-עשתה כי אם-אותי
וגם-למחר אני קרוא-לה עם-המלך: (יג) וכל-ה
איגנו שנה לי בכל-עת אשר אני ראה את-מרדכי
היהודי יושב בשער המלך: (יד) ותאמר לו
גורש אשתו וכל-אהביו געשו-עין גבה חמשים
אמה ובבקר | אמר למלך ויתלו את-מרדכי עליו

יבוא המלך והמן. רבותינו אמרו טעמים הרבה
בדבר: מה ראתה אסתר שזמנה את המן כדי לקנאו
במלך ובשרים, שהמלך יחשב שהוא חושק אליה
ויסרגנו, ועוד טעמים רבים:
ומחר אעשה כדבר המלך. מה שבקשת ממני כל
הנמים, לגלות לך את עמי ואת מולדתי:
וניתאפק. נתחזק לעמד על כעסו, כי היה נרא להנאם
בלא רשות. וניתאפק אישטנט"ר בלע"ז:
איגנו שנה לי. אני חש לכל הכבוד אשר לי:

מלכות. בגדי מלכות. ורבותינו אמרו: שלקשתה
רוח הקדש, כמה דאת אמר "ורוח לבשה את
עמשי":
עד חצי המלכות. דבר שהוא באמצע ובחצי
המלכות. הוא בית המקדש, שהתחילו לבנותו בימי
כרש, ונחור בו וצנה לבטל המלאכה. נאחשוורוש
שעמד אחריה גם הוא בטל המלאכה. ופשוטו של
מקרא: אף אם תשאל ממני חצי המלכות, אמן לך:

פרק ו

(א) בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את־ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך: (ב) וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על־בגדתא ותלש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר בקשו לשלח יד במלך אחשורוש: (ג) ויאמר המלך מה־נעשה יקר וגדולה למרדכי עליה ויאמרו נערי המלך משרתיו לא־נעשה עמו דבר: (ד) ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית־המלך התיצוֹנה לאמר למלך לתלות את־מרדכי על־העץ אשר־הכין לו: (ה) ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר המלך יבוא: (ו) ויבוא המן ויאמר לו המלך מה־לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני: (ז) ויאמר המן אל־המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו: (ח) וביאו לבוש מלכות אשר לבש־בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן בחר מלכות בראשו: (ט) ונתון הלבוש והסוס על־ידי־איש משרי המלך הפרתמים והלבישו את־האיש אשר המלך חפץ ביקרו והרביהו על־הסוס ברחוב העיר וקראו לפני פכה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: (י) ויאמר המלך להמן מחר קח את־הלבוש ואת־הסוס כאשר דברת ונעשה־כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אליתפל דבר מפל אשר דברת: (יא) ויקח המן את־הלבוש ואת־הסוס וילבש את־מרדכי ויכריבהו ברחוב העיר ויקרא לפני פכה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: (יב) וישוב מרדכי אל־שער המלך והמן נדתה אל־ביתו אבל וחקוי ראש: (יג) ויספר המן לרגש אשתו ולכל־אֶהָיו את פל־אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו ורגש אשתו אם מגרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפל לפניו לא־תוכל לו כי־נפול תפול לפניו: (יד) עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו ויבהלו להביא את־המן אל־המשתה אשר־עשתה אסתר:

הפֶתַר בְּרֹאשׁ אָדָם:
וַיֵּשֶׁב מֶרְדֳּכָי. לִשְׁקוֹ וּלְמַעֲנִיתוֹ:
אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לִנְפֹל וּגו'. אֲמָרָה: אִמָּה זֶה נִמְשָׁלוּ
לְכוֹכְבִּים וּלְעֹפֶר. כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִים יוֹרְדִים עַד לְעֹפֶר,
וּכְשֶׁהֵם עוֹלִים עוֹלִים עַד לְרָקִיעַ וְעַד הַכוֹכְבִּים:

נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ. גַּם הִנֵּה. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שָׁם אֵת
לְבוֹ עַל שְׂמֹנֶה אֶסְתֵּר אֵת הַמֶּן שָׂמָא נִתְּנָה עֵינֶיהָ בּוֹ
וַיִּהְיֶהגוֹ:
וְנָתַן הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס עַל יַד אִישׁ. וְאֵת הַפֶּתַר לֹא
הִזְכִּיר, שְׂרָאָה עֵינוֹ שֶׁל מֶלֶךְ רָעָה עַל שְׂאֵמֶר שִׁיתְּנוּ

פרק ז

(א) וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמֶן לִישׁוֹת עִם־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה:
 (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בְּיּוֹם הַשְּׁנִי
 בַּמִּשְׁתָּה הַזֶּה מִה־שְּׂאֲלָתְךָ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתַגִּתְּ
 לָךְ וּמִה־בִקְשָׁתְךָ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשִׂי: (ג)
 וְתַעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתֹאמַר אֶם־מִצָּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
 הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּתֶּנֶּנִּי לִי נִפְשִׁי בְּשִׂאֲלָתִי
 וְעַמִּי בְּבִקְשָׁתִי: (ד) כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי לַהֲשָׁמִיד
 לַהֲרוּג וּלְאֶבֶד וְאֵלֹהֵי לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ
 הַחֲרָשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר שׁוֹנֶה בְּגִזְק הַמֶּלֶךְ: (ה)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶחָשְׁוֶרְשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 מִי הוּא זֶה וְאֵיזָה הוּא אֲשֶׁר־מִלְּאֹ לְבֹו לַעֲשׂוֹת
 כֵּן: (ו) וְתֹאמַר־אֶסְתֵּר אִישׁ צָר וְאוֹיֵב הָמֶן הִרְעֵ
 הֵנָּה וְהָמֶן נִבְעֵת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה: (ז) וְהַמֶּלֶךְ
 קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַזֶּה אֶל־גִּגַּת הַבַּיִת וְהָמֶן
 עָמַד לִבְקָשׁ עַל־נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה
 כִּי־כָלְתָה אֵלָיו הִרְעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: (ח) וְהַמֶּלֶךְ
 שָׁב מִגִּגַּת הַבַּיִת אֶל־בֵּית הַמִּשְׁתֵּה הַזֶּה וְהָמֶן נָפַל
 עַל־הַמַּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם
 לִכְבוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה עַמִּי בַּבַּיִת הַדָּבָר יָצָא מִפִּי
 הַמֶּלֶךְ וּפְגִי הָמֶן חָפוּי: (ט) וַיֹּאמֶר חֲרִבּוֹנָה אֶחָד
 מִן־הַסְּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הֵעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה
 הָמֶן לְמָרְדֳּכָי אֲשֶׁר דָּבַר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ עָמַד בַּבַּיִת
 הָמֶן גָּבַהּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהֹו עָלָיו:
 (י) וַיִּתְּלוּ אֶת־הָמֶן עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הֵכִין לְמָרְדֳּכָי
 וְחִמַּת הַמֶּלֶךְ שָׁכְבָה: (פ)

אֶלָּא לַמִּדְרָשׁ, וּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל זֶה: בַּתְּחִלָּה הָיָה מִדְּבַר
 עֲמָה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. עֲכָשְׁיוֹ שֶׁיִּזְדַּע שְׁמִשְׁפָּחָת מַלְכִּים
 הִיא, דָּבָר עֲמָה הוּא בְּעֶצְמוֹ:
 כִּי כָלְתָה. נִגְמְרָה הִרְעָה וְהַשְׁנָאָה וְהַנִּקְמָה:
 וְהָמֶן נָפַל. הַמֶּלֶךְ דָּחַפוֹ:
 גַּם הִנֵּה הָעֵץ. "גַּם" רָעָה אַחֲרָת עָשָׂה שֶׁהֵכִין הָעֵץ
 לְתִלּוֹת אוֹהֲבֵי שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁהִצִּיל הַמֶּלֶךְ מִסָּם הַמָּוֶת:

תַּנְתֵּן לִי נִפְשִׁי. שֶׁלֹּא אֶהְרָג בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר בְּאֶדְר
 שְׁעֻזְתָּ גִּזְרֵת הִרְגָה עַל עַמִּי וּמוֹלֶדֶתִי:
 כִּי אֵין הַצָּר שׁוֹנֶה בְּגִזְק הַמֶּלֶךְ. אֵינְנוֹ חוֹשֵׁשׁ בְּגִזְק
 הַמֶּלֶךְ שֶׁאֵלֹהֵי דָרָךְ אֶחָד הַנֶּאֱתָד, הִנֵּה לוֹ לֹוֹמֵר: מְזַכֵּר
 אוֹתָם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְקַבֵּל הַמָּמוֹן אוֹ הַתְּהִיָּה אוֹתָם
 לְהִיּוֹת לָךְ לַעֲבָדִים הֵם וְזֶרַעָם:
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶחָשְׁוֶרְשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה. כֹּל
 מִקּוֹם שְׁנֵאָמַר: "וַיֹּאמֶר, וַיֹּאמֶר" שְׁנֵי פָעָמִים, אֵינּוּ

פרק ח

בני הרמקים: (יא) אשר נתן המלך ליהודים
 ו אשר בכל-עיר-ועיר להקהל ולעמד על-נפשם
 להשמיד ולהרג ולאבד את-כל-חיל עם ומדינה
 הצרים אתם טף ונשים ושללם לבז: (יב)
 ביום אחד בכל-מדינות המלך אספנוש בשלושה
 עשר לחודש שנים-עשר הוא-חודש אדר: (יג)
 פתשגו הסתב להגתו דת בכל-מדינה ומדינה גלוי
 לכל-העמים ולהיות היהודיים [היהודים] עתודים
 [עתידיים] ליום הזה להנקם מאיביהם: (יד)
 הרצים רכבי הרקש האספתרנים יצאו מבהלים
 ודחופים בדבר המלך והגת נתנה בשושן הבהרה:
 (פ) (טו) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש
 מלכות תכלת וחור נעטר זקב גדולה ומכריו
 בויז וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה: (טז)
 ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויגה: (יז)
 ובכל-מדינה ומדינה ובכל-עיר ועיר מקום אשר
 דבר-המלך ונתן מגיע שמחה וששון ליהודים
 משתה ויום טוב ורבים מעמי הארץ מתנהלים
 כיינפל פסד-היהודים עליהם:

(א) ביום ההוא נתן המלך אספנוש לאסתר
 המלכה את-בית המן צר היהודיים [היהודים]
 ומרדכי בא לפני המלך ביהגידה אסתר מה
 הוא-לה: (ב) ונסר המלך את-טבעתו אשר העביר
 מהמן ונתנה למרדכי ותשם אסתר את-מרדכי
 על-בית המן: (פ) (ג) ותוסף אסתר ותדבר
 לפני המלך ותפל לפני רגליו ותתסגור-לו
 להעביר את-רעת המן האנגי ואת מחשבתו
 אשר חשב על-היהודים: (ד) ויושט המלך
 לאסתר את שרבת הגב ותקם אסתר ותעמד
 לפני המלך: (ה) ותאמר אם-על-המלך טוב
 ואם-מצאתי תן לפני וקשר הדבר לפני המלך
 וטובה אני בעיניו יחלב להשיב את-הספרים
 מחשבת המן ביד-המלך האנגי אשר כתב לאבד
 את-היהודים אשר בכל-מדינות המלך: (ו) כי
 איככה אוכל ויראיתי ברעה אשר-מצא את-עמי
 ואיככה אוכל ויראיתי באבדן מולדתי: (ז) (ח)
 ויאמר המלך אספנוש לאסתר המלכה ולמרדכי
 היהודי הזה בית-המן נתתי לאסתר ואתו תלוי
 על-העץ על אשר-שלח ידו ביהודיים [ביהודים]:
 (ח) ואתם כתבו על-היהודים פטוב בעיניכם
 בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כייכתב
 אשר-נכתב בשם-המלך ונתתום בטבעת המלך
 אין להשיב: (ט) ויקראו ספרי-המלך בעת-ההיא
 בחודש השלישי הוא-חודש סיון בשלושה ועשרים
 בו ויכתב בכל-אשר-צוה מרדכי אל-היהודים
 ואל האשדורפים ונתפחות ושרי המדינות אשר ו
 מהדו ועד-כוש שבע ועשרים ומאה מדינה מדינה
 ומדינה ככתבה ועם ועם פלשגו ואל-היהודים
 ככתבם וכלשונם: (י) ויכתב בשם המלך
 אספנוש ונתתם בטבעת המלך וישלח ספרים
 ביד הרצים בפוסים רכבי הרקש האספתרנים

ישללם לבז: כאשר נכתב בראשונות והם בבז לא
 שלחו את נדם, שיקראו לכל שלא נעשה לשם ממו:

פתשגו. אגרת מפדש:
 מבהלים. ממקרים אותם לעשות מהרה, לפי שלא
 היה להם פנאי, שהיה להם להקדים רצים הראשונים
 להעבירם:
 ומכריו בויז. מטה בויז, טלית העשוי להתעטף:
 מתנהלים. מתגירים:

מה הוא לה. איד הוא קרוב לה:
 להעביר את רעת המן. שלא תתקיים עצתו הרעה:
 הנה בית המן וגו'. ומעמדה הכל רואים שאני חפץ
 בכם, וכל מה שתאמרו יאמינו הכל שמאתי הוא.
 לפיכך, אין צרכי אותם להשיבם, אלא "כתבו"
 ספרים אחרים "פטוב בעיניכם":
 אין להשיב. אין נאה להשיבו ולעשות כתב המלך
 בזיוף:
 ככתבה. באותיות שלה:
 ביד הרצים. רוכבי סוסים שצוה להם לרוץ:

פרק ט

לחַדֵּשׁ אֶת־אֶתְרֵי נִתְהַרְגוּ בְּשׁוֹשׁוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבִבְיָהּ
 לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: (טו) וְשָׂאָר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
 בְּמִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהְלוּ וְעָמְדוּ עַל־נַפְשָׁם וְנִזְחַ
 מֵאִי־בִיָּתָם וְהָרַג בְּשָׁנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אָלֶף
 וּבִבְיָהּ לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: (יז) בְּיוֹם־שְׁלֹשָׁה עָשָׂר
 לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְנִזְחַ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אֹתוֹ
 יוֹם מִשְׁתֵּה וְשִׂמְחָה: (יח) וַהֲיָהוּדִים: [וְהַיְּהוּדִים]
 אֲשֶׁר־בְּשׁוֹשׁוֹן נִקְהְלוּ בְּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה
 עָשָׂר בּוֹ וְנִזְחַ בְּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה אֹתוֹ יוֹם
 מִשְׁתֵּה וְשִׂמְחָה: (יט) עַל־כֵּן הַיְּהוּדִים הִפְרוּיִם
 [הַפְּרֻזִּים] הַיְּשִׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזוֹת עֲשִׂים אֵת
 יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׂמִתָּה וּמִשְׁתֵּה
 וְיוֹם טוֹב וּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ: (פ)
 (כ) וַיִּכְתֹּב מֶרְדֳּכָי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח
 סָפָרִים אֶל־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ
 אֲסַשְׁנֹרֹשׁ הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים: (כא) לְקִיָּם
 עֲלֵיהֶם לְהִזִּית עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר
 לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם־חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל־שָׁנָה
 וְשָׁנָה: (כב) כִּי־מִיָּם אֲשֶׁר־נָחֲנוּ בָּהֶם הַיְּהוּדִים
 מֵאִי־בִיָּתָם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִקְהַפּוּ לָהֶם מִגִּזְלוֹ לְשִׁמְחָה
 וּמֵאֲכָל לֵיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְיָמִי מִשְׁתֵּה
 וּשְׂמִתָּה וּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוֹת
 לְאֶבְיוֹנִים: (כג) וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים אֵת אֲשֶׁר־הִתְחַלּוּ
 לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מֶרְדֳּכָי אֲלֵיהֶם: (כד) כִּי
 הָמָּן בְּוִיהַמְדָּתָה הֶאֱגָיָה צָרָר כָּל־הַיְּהוּדִים חֹשֶׁב
 עַל־הַיְּהוּדִים לְאַבְדָּם וְהַפִּיל פֹּהל הוּא הַגּוֹזֵל
 לְהָמָם וּלְאַבְדָּם: (כה) וּבִבְאֵה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
 אָמַר עַם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֻשְׁבֹּתוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר־חֹשֶׁב
 עַל־הַיְּהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֵת־כְּנִי
 עַל־הָעֵץ: (כו) עַל־כֵּן קָרָא לְיָמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים
 עַל־שֵׁם הַפֹּהַל עַל־כֵּן עַל־כָּל־דְּבָרֵי הָאֲגֵרָה הַזֹּאת

(א) וּבְשָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוֹאֲחֹדֶשׁ אֲדָר בְּשְׁלוּשָׁה
 עָשָׂר יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְנִזְחַ לַהֲעֲשׂוֹת
 בְּיוֹם אֲשֶׁר שָׂבָר אִיָּבִי הַיְּהוּדִים לְשָׁלוֹט בָּהֶם
 וְנִקְהַפּוּ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלֹטוּ הַיְּהוּדִים הָמָּה בְּשָׁנְאֵיהֶם:
 (ב) נִקְהְלוּ הַיְּהוּדִים בְּעָרֵיהֶם בְּכָל־מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ
 אֲסַשְׁנֹרֹשׁ לְשָׁלֵם יָד בְּמִבְקָשֵׁי הָרַעַם וְאִישׁ
 לֹא־עָמַד לִפְנֵיהֶם כִּי־נִפְל פִּתְחָם עַל־כָּל־הָעַמִּים:
 (ג) וְכָל־שָׂרֵי הַמִּדְיָנוֹת וְהָאֲסַשְׁנֹרֶפִּים וְהַפְּחוֹת
 וְעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מְנַשְׂאִים אֶת־הַיְּהוּדִים
 כִּי־נִפְל פְּסֹד־מֶרְדֳּכָי עֲלֵיהֶם: (ד) כִּי־גָדוֹל
 מֶרְדֳּכָי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשִׁמְעוֹ הוֹלָה בְּכָל־הַמִּדְיָנוֹת
 כִּי־הָאִישׁ מֶרְדֳּכָי הוֹלָה וְגָדוֹל: (ה) וַיָּפִי
 הַיְּהוּדִים בְּכָל־אֲבִיבֵיהֶם מִפֶּתֶחַ־תֵּרֶב וְהָרַג וְאַבְדָּן
 וַיַּעֲשׂוּ בְּשָׁנְאֵיהֶם כְּרָצוֹנָם: (ו) וּבְשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה
 הָרָגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבְדָּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ: (ז) וְאֵת
 פָּרְשֵׁי־נֶמֶט וְאֵת וְדָלָפוֹן וְאֵת אֶסְפֶּתָא: (ח) וְאֵת
 פּוּרְתָא וְאֵת אֲדֻלְגָּא וְאֵת אֲרִידָתָא: (ט) וְאֵת
 פְּרַמְשִׁתָּא וְאֵת אֲרִיסִי וְאֵת אֲרָדִי וְאֵת וְנִזְחַתָּא:
 (י) עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הָמָן בְּוִיהַמְדָּתָא צָרַר הַיְּהוּדִים
 הָרָגוּ וּבִבְיָהּ לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: (יא) בְּיוֹם
 הַהוּא בָּא מִסְפֵּר הַהֲרוּגִים בְּשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ: (יב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר הַמִּלְכָּה
 בְּשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה הָרָגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבְדָּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת
 אִישׁ וְאֵת עֲשֵׂרֶת בְּנֵי־הָמָן בְּשָׂאָר מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ
 מִהָּ עָשׂוּ וּמִהָּ־שָׂאֲלָתָה וַיִּגְמְלוּ לָהֶם וּמִהָּ־בִקְשָׁתָהּ עוֹד
 וְתַעֲשׂ: (יג) וְהָאִמֶּר אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
 יִנָּתֶן גַּם־מָחָר לְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשׁוֹן לַעֲשׂוֹת כְּדַת
 הַיּוֹם וְאֵת עֲשֵׂרֶת בְּנֵי־הָמָן יִתְּלוּ עַל־הָעֵץ: (יד)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַהֲעֲשׂוֹת כֹּן וְתִתְּנוּ דָת בְּשׁוֹשׁוֹן וְאֵת
 עֲשֵׂרֶת בְּנֵי־הָמָן תָּלוּ: (טו) וַיִּקְהְלוּ הַיְּהוּדִים
 [הַיְּהוּדִים] אֲשֶׁר־בְּשׁוֹשׁוֹן גַּם בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר

וְאֵת עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הָמָן יִתְּלוּ עַל הָעֵץ. אוֹתָן שָׁנְהָרְגוּ:

וְתִתְּנוּ דָת. נִגְזַר חֹק מֵאֵת הַמֶּלֶךְ:

הַפְּרֻזִּים. שָׂאִיָּם וְיִשְׁבִּים בְּעָרֵי חוּמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר,
 וּמִקְפִּין חוּמָה בְּט"ו בְּשׁוֹשׁוֹן. וְהִסְפִּיךְ זֶה צָרִיד שִׁיְהִיָּה
 מִיָּמוֹת וְהוֹשֵׁעַ בֶּן נֹחַ. כִּד דְּרָשׁוּ וְלִקְדּוּ רַבּוֹתֵינוּ:

וַיִּכְתֹּב מֶרְדֳּכָי. הָיָה הַמְּגִלָּה הַזֹּאת כְּמוֹת שֵׁהִיא:

כִּי הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא. חֹשֶׁב לְהָמָם וּלְאַבְדָּם:

וּבִבְאֵה. אֶסְתֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן לוֹ:

עַל כֹּן עַל כָּל דְּבָרֵי הָאֲגֵרָה הַזֹּאת. נִקְבְּעוּ הַיָּמִים

הָאֵלֶּה וַיִּלְכְּדוּ נִתְמַקֵּה לְדַעַת דּוֹרוֹת הַבָּאִים:

וְעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה. אוֹתָם שִׁהִי מְמַנִּים לַעֲשׂוֹת צָרָכֵי
 הַמֶּלֶךְ:

עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הָמָן. רֵאִיתִי בְּסֹדֶר עוֹלָם אֵלּוּ י' שְׁכֻתָּבו
 שְׁטֵנָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שְׁכֻתָּב בְּסֹפֶר עֶזְרָא
 "וּבְמִלְכוּת אֲסַשְׁנֹרֹשׁ בְּתַחֲלַת מַלְכוּתוֹ כְּתָבוּ שְׁטֵנָה
 עַל יִשְׁבִי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם". וְמָה הָיָה שְׁטֵנָה?
 לְבַטֵּל הָעוֹלָה מִן הַגּוֹלָה בִּימֵי כּוֹרֶשׁ, שֶׁהִתְחִילוּ
 לְבָנוֹת אֵת הַבַּיִת וְהַלְשִׁינוּ עֲלֵיהֶם הַכּוֹתִים וְהַתְּדִילוּם
 וּבְקִשְׁמַת כּוֹרֶשׁ וַיִּמְלֹךְ אֲסַשְׁנֹרֹשׁ וְהִתְנַשֵּׂא הָמָן, דָּאָג
 שְׂלָא יַעֲסֻקוּ אוֹתָן שְׁבִירֵי־שָׁלֵם בְּכַנּוּן וְשָׁלְחוּ בְּשֵׁם
 אֲסַשְׁנֹרֹשׁ לְשָׂרֵי עָבֵר הַנֶּהָר לְבַטְלוֹ:

וּמַה־רָאוּ עַל־פָּנֶיהָ וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם: (כז) קִיְמוּ
 וּקְבַל [וּקְבִלְוּ] הַיהוּדִים | עֲלֵיהֶם | וְעַל־זִרְעָם
 וְעַל כָּל־הַגּוֹלִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לַהֲנוֹת עֲשִׂים
 אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּתַבְבֵּם וּבְזִמְנָם בְּכָל־שָׁנָה
 וְשָׁנָה: (כח) וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים
 בְּכָל־דָּוָר וְדָוָר מִשְׁפָּטָהּ וּמִשְׁפָּטָהּ מִדִּינָהּ וּמִדִּינָהּ
 וְעִיר וְעִיר וַיְמִי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ
 הַיהוּדִים וְזָכְרָם לֹא־יִסּוּף מִזֶּרְעָם: (ס) (כט)
 וְתַכְתֵּב אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה כַּת־אֲבִיתָיָל וּמֶרְדֵּכִי הַיהוּדִי
 אֶת־כָּל־תִּקְוָהּ לְקַיֵּם אֶת אֲגֶרֶת הַפּוֹרִים הַזֹּאת
 הַשְּׁנִיָּת: (ל) וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־הַיהוּדִים
 אֶל־שֹׁבְעֵי וְעֹשְׁרִים וּמֵאֶה מְדִינָה מְלָכוֹת אֲחַשְׁוֶרֶשׁ
 דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֻּת: (לא) לְקַיֵּם אֶת־יְמֵי הַפָּרִים
 הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קִיְמוּ עֲלֵיהֶם מֶרְדֵּכִי הַיהוּדִי
 וְאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה וְכַאֲשֶׁר קִיְמוּ עַל־נַפְשָׁם וְעַל־זִרְעָם
 דְּבָרֵי הַצִּמּוֹת וְזַעֲקָתָם: (לב) וּמֵאֶמֶר אֶסְתֵּר קַיֵּם
 דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתֵּב בַּסֵּפֶר: (פ)

וּמֵאֶמֶר אֶסְתֵּר קַיֵּם וּגו'. אֶסְתֵּר בִּקְשָׁה מֵאֵת חֲכָמֵי
 הַדָּוָר לְקַבֵּעַה וּלְכַתֵּב סֵפֶר זֶה עִם שְׁאָר הַפְּתוּבִים.
 וְזֶהוּ "וְנִכְתֵּב בַּסֵּפֶר":

הַגּוֹלִים עֲלֵיהֶם. גָּרִים הַעֲתִידִים לַהֲתַצִּיר:
 נִזְכָּרִים. בִּקְרִיאת הַמִּגְלָה:
 אֶת כָּל תַּקְוָה. תַּקְוָה שֶׁל נֶס, שֶׁל אֲחַשְׁוֶרֶשׁ וְשֶׁל הַמֶּן
 וְשֶׁל מֶרְדֵּכִי וְשֶׁל אֶסְתֵּר:

פרק י

(א) וַיִּשֶׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֶשׁ [אַחַשְׁוֵרוּשׁ ו] מֶסַע
עַל־הָאָרֶץ וְאֵי הַיָּם: (ב) וְכָל־מַעֲשֵׂה תַקְפוֹ
וַיְבַרְכּוּהוּ וּפְרִשְׁתָּ גְזֵלַת מֶרְדֵּכָי אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ
הָלֹא־יָהֶם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ

מְזִי וּפְרָס: (ג) כִּי ו מֶרְדֵּכָי הַיְּהוּדִי מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ
אַחַשְׁוֵרוּשׁ וַיְגַדֹּל לַיְּהוּדִים וַיַּצִּי לָרֶב אֶחָיו דָּגֵשׁ
טוֹב לַעֲמֹד וְדַבָּר שְׁלוֹם לְכָל־זָרְעוֹ:

בְּטֵל מִתְלַמְּדוֹ:

לָרֶב אֶחָיו. וְלֹא לְכָל אֶחָיו, מִלְּמַד שֶׁפָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ
מִקְצַת סִנְהֶדְרִיו, לִפִּי שְׂנֵעֵשֶׂה קְרוֹב לַמַּלְכוּת וְהִנֵּה

משנה מגילה

פרק א

(א) מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. בשלשה עשר. בארבעה עשר. בחמשה עשר. לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון. קורין בחמשה עשר. כפרים ועיירות גדולות. קורין בארבעה עשר. אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה:

(1) The Megillah is read on the eleventh, the twelfth, the thirteenth, the fourteenth, and the fifteenth [of Adar], never earlier and never later. Cities which have been walled since the days of Joshua ben Nun read on the fifteenth; villages and large towns read on the fourteenth, Except that villages move the reading up to the day of gathering.

(ב) כיצד. חל להיות יום ארבעה עשר בשני. כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי. כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת. כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת. כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה. ומוקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת כפרים מקדימין ליום הכניסה. ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר:

(2) How so? If the fourteenth [of Adar] falls on Monday, the villages and large towns read on that day and the walled places on the next day. If it falls on Tuesday or on Wednesday, the villages move the reading up to the day of gathering, the large towns read on that day, and the walled places on the next day. If it falls on Thursday, the villages and large towns read on that day and the walled places on the next day. If it falls on Friday, the villages move the reading up to the day of gathering and the large towns and walled places read on that day. If it falls on Shabbat, the villages and large towns move the reading up to the day of gathering, and the walled places read on the next day. If it falls on Sunday, the villages move the reading up to the day of gathering, the large towns read on that day, and the walled cities on the day following.

(ג) איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן הרי זה כפר. באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים. ותשעה באב. חגיגה. והקהל. מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין. מותרין בהספד ובתעניות ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי. אין קורין אותה אלא בזמנה:

(3) What is considered a large town? One which has in it ten idle men. One that has fewer is considered a village. In respect of these they said that they should be moved up but not postponed. But with regard to the bringing the wood for the priests, the [fast of] Tisha B'Av, the hagigah, and assembling the people they postpone [until after Shabbat] and they do not move them up. Although they said that they should be moved up but not postponed, it is permissible to mourn, to fast, and to distribute gifts to the poor [on these earlier days]. Rabbi Judah said: When is this so? In a place where people gather on Mondays and Thursdays, but in places where people do not gather on Mondays and Thursdays, the Megillah is read only on its proper day.

(ד) קראו את המגילה באדר הראשון. ונתעברה השנה. קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון. לאדר השני. אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים:

(4) If they read the Megillah during the first Adar and the year was intercalated (a month was added), it is read again in the second Adar. There is no difference between the first Adar and the second Adar except the reading of the Megillah and the giving of gifts to the poor.

(ה) אין בין יום טוב לשבת. אלא אוכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים. אלא שזה זדונו ביד אדם. וזה זדונו בכרת:

(5) There is no difference between Shabbat and Yom Tov except the preparation of food. There is no difference between Shabbat and Yom HaKippurim except that the deliberate violation of the one is punished by a human court and the deliberate violation of the other by karet.

(ו) אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל. אלא דריסת הרגל. וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. אין בין נדרים לנדבות. אלא שהנדרים חייב באחריותן. ונדבות. אינו חייב באחריותן:

(6) There is no difference between one who is prohibited by vow from benefiting from his fellow and one who is prohibited by vow from [benefiting from] his food, except in the matter of setting foot [on his property] and of vessels which are not used for [preparing] food. There is no difference between vowed offerings and freewill-offerings except that he is responsible for vowed offering but not responsible for freewill-offerings.

(ז) אין בין זב הרואה שתי ראיות. לרואה שלש. אלא קרבן. אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט. אלא פריעה ופרימה. אין בין טהור מתוך הסגר. לטהור מתוך החלט. אלא תגלחת וצפרים:

(7) There is no difference between a zav who sees [genital discharge] twice and one who sees three, except the sacrifice. There is no difference between a metzora who is under observation and one declared to be a definite metzora except the disheveling of hair and tearing the clothes. There is no difference between a metzora who has been declared clean after being under observation and one who has been declared clean after having been a definite metzorah except shaving and [sacrificing] the birds.

(ח) אין בין ספרים לתפילין ומזוזות. אלא שהספרים נכתבין בכל לשון. ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר. אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית:

(8) There is no difference between scrolls [of the Tanakh] and tefillin and mezuzahs except that scrolls may be written in any language whereas tefillin and mezuzahs may be written only in Assyrian. Rabban Shimon ben Gamaliel says that scrolls [of the Tanakh] were permitted [by the sages] to be written only in Greek.

(ט) אין בין כהן משוח בשמן המשחה. למרובה בגדים. אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן משמש לכהן שעבר. אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה:

(9) There is no difference between a priest anointed with the oil of anointment and one who [only] wears the additional garments except for the bull which is offered for the [unwitting transgression of] any of the commandments. There is no difference between a serving [high] priest and one whose time has passed except the bull of Yom HaKippurim and the tenth of the ephah.

(י) אין בין במה גדולה לבמה קטנה. אלא פסחים. זה הכלל כל שהוא נידר ונידב. קרב בבמה. וכל שאינו לא נידר ולא נידב. אינו קרב בבמה:

(10) There is no difference between a great altar and a small altar except for the pesach offering. This is the general principle: any animal which can be brought as a vow-offering or a freewill offering may be brought on a [small] altar, any animal which is not the object of a vow or a freewill-offering may not be brought on a [small] altar.

(יא) אין בין שילה לירושלם. אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים. ומעשר שני. בכל הרואה. ובירושלים לפנים מן החומה. וכאן וכאן קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים. קדושת שילה יש אחריה היתר. וקדושת ירושלים אין אחריה היתר:

(11) There is no difference between Shiloh and Jerusalem except that in Shiloh sacrifices of lesser sanctity and second tithe could be eaten anywhere within sight [of the town], whereas in Jerusalem [they had to be eaten] within the walls. In both places the most holy sacrifices were eaten within the curtains. After the sanctification of Shiloh there is permission [for altars], but after the sanctification of Jerusalem there is no such permission.

ברטנורא על משנה מגילה

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. פעמים בזה ופעמים בזה כדמפרש ואזיל: חל להיות י"ד. בע"ש. עירות ומוקפין קורין בו ביום, שאין קריאת מגילה בשבת, גזירה שמא יטלנה בידו ויעבירה ד' אמות ברשות הרבים, ואם יאחרנה עד אחד בשבת הוה ליה י"ו, ואמר קרא ולא יעבור. ואע"פ שבני הכרכים קורין המגילה ב"ד כשחל ט"ו להיות בשבת, מ"מ אין קורין ויבא עמלק אלא בשבת שהוא יום ט"ו, ומפטירים פקדתי, ושואלין ודורשין בהלכות פורים כל אותה שבת. וסעודת פורים אית דאמרי דעבדי לה ביום י"ד שבו קורין את המגילה, ואית דאמרי דמאחרין אותה לאחר השבת. והכי משמע בירושלמי דסעודת פורים שחל להיות בשבת מאחרין ולא מקדימין. ולכ"ע אין עושים אותה בשבת:

עשרה בטלנין. של בית הכנסת, שבטלים ממלאכתן ונזונים משל צבור כדי להיות מצויין תמיד בשעת התפילה בבהכ"נ:

אין בין אדר ראשון לאדר שני וכו' הכי קאמר אין בין ארבעה עשר וחמשה עשר של אדר ראשון לארבעה עשר וחמשה עשר של אדר שני, אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים, הא לענין הספד ותענית זה וזה שוין:

אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. מתניתין ב"ש היא [ביצה יב]. דאמרי אין מוציאין את הקטן ולא את הלולב ולא את הס"ת לרשות הרבים כיון שאין בהם צורך אוכל נפש. ואין כן הלכה אלא כדברי בית הלל דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה נמי שלא לצורך אכילה. ואיכא נמי מילי אחרינא שאסורים בשבת ומותרים ביו"ט אע"פ שאינם צורך אוכל נפש, כגון משילין פירות דרך ארובה ביו"ט, אבל לא בשבת:

אין בין המודר הנאה. אין מודר הנאה חמור ממודר מאכל אלא דריסת הרגל, שמודר הנאה אסור לו ליכנס בתוך שלו ומודר מאכל מותר:

שתי ראיות. בין ביום א' בין בשני ימים רצופים. וכן ג' ראיות בין ביום א' בין בג' ימים רצופים, או ב' ביום א' וא' למחר:

נכתבין בכל לשון. בכתב של כל אומה ובלשון של כל אומה: למרובה בבגדים. כהנים ששמשו בבית שני, ואף בבית ראשון מן יאשיהו ואילך שנגנזה צלוחית של שמן המשחה בימיו, ולא היו כהנים גדולים אלא בלבישת הבגדים בלבד:

אין בין במה גדולה. בשעת היתר הבמות מיירי. במה גדולה היא במת צבור שהיתה בנוב וגבעון: בכל הרואה. בכל מקום שיכול לראות משם את שילה:

פרק ב

(א) הקורא את המגילה למפרע לא יצא. קראה על פה. קראה תרגום. בכל לשון. לא יצא. אבל קורין אותה ללועזות בלעז. והלועז ששמע אשורית יצא:

(1) If one reads the Megillah out of order, he has not fulfilled his obligation. If he reads it by heart, if he reads it in a translation [targum], or in any other language, he has not fulfilled his obligation. But they may read it to those who do not understand Hebrew in a language other than Hebrew. One who doesn't understand Hebrew who heard it in Assyrian [Hebrew], has fulfilled his obligation.

(ב) קראה סירוגין ומתנמנם יצא. היה כותבה. דורשה ומגיהה. אם כיון לבו יצא. ואם לאו לא יצא. היתה כתובה בסם. ובסיקרא. ובקומוס ובקנקנתום. על הנייר. ועל הדפתרא. לא יצא. עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו:

(2) If one reads it with breaks, or naps [in between readings], he has fulfilled his obligation. If he was copying it, explaining it or correcting [a scroll of Esther], if he directed his heart, he has fulfilled his obligation, but if not, he has not fulfilled his obligation. If it was written with arsenic, with red chalk, with gum or with sulfate of copper, or on paper or on scratch paper, he has not fulfilled his obligation, unless it is written in Assyrian on parchment and in ink.

(ג) בן עיר שהלך לכרך. ובן כרך שהלך לעיר. אם עתיד לחזור למקומו. קורא כמקומו. ואם לאו קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו. רבי מאיר אומר כולה. רבי יהודה אומר מאיש יהודי. רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה:

(3) A resident of a town who has gone to a walled city or a resident of a walled city who has gone to a town, if he is to return to his own place he reads according to the rule of his own place, and if not reads with them. From where does a man read the Megillah and thereby fulfill his obligation? Rabbi Meir says: all of it. Rabbi Judah says: from “There was a Jew” (Esther 2:5). Rabbi Yose says: from “After these things” (3:1).

(ד) הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן. אין קורין את המגילה. ולא מלין. ולא טובלין. ולא מזין. וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר. כשר:

(4) All are qualified to read the Megillah except a deaf person, an idiot and a minor. Rabbi Judah qualifies a minor. They do not read the Megillah, nor circumcise, nor go to the mikveh, nor sprinkling [purificatory waters], and similarly a woman keeping day for day should not take a ritual bath until the sun has risen. But if any of these things is done after dawn, it is valid.

(ה) כל היום כשר לקריאת המגילה. ולקריאת ההלל. ולתקיעת שופר. ולנטילת לולב. ולתפלת המוספין. ולמוספין. ולוידוי הפרים. ולוידוי המעשר. ולוידוי יום הכפורים. לסמיכה. לשחיטה. לתנופה. להגשה. לקמיצה. ולהקטרה. למליקה. ולקבלה. ולהזייה. ולהשקיית סוטה. ולעריפת העגלה. ולטהרת המצורע.

(5) The whole day is a valid time forreading the Megillah; reciting Hallel; for the blowing of the shofar; for taking up the lulav; for the Musaf prayer; for Musaf sacrifices; for confession over the oxen; for the confession over the tithe; for the confession of sins on Yom HaKippurim; for laying on of hands; for slaughtering [the sacrifices]; for waving [them]; for bringing near [the vessel with the minhah-offering to the altar]; for taking a handful; for placing it on the fire; for pinching off [the head of a bird-offering]; for receiving the blood [in a vessel]; for sprinkling [the blood on the altar]; for making the sotah drink [the bitter waters]; for breaking the neck of the heifer; and for purifying the metzora.

(ו) כל הלילה כשר לקצירת העומר. ולהקטר חלבים ואיברים. זה הכלל. דבר שמצותו ביום. כשר כל היום. דבר שמצותו בלילה. כשר כל הלילה:

(6) The whole night is valid for reaping the Omer and for burning fat and limbs [on the altar]. This is the general principle: any matter whose commandment is during the day, is valid all day and any matter whose commandment is at night is valid all night.

ברטנורא על משנה מגילה

הקורא את המגלה למפרע לא יצא. דכתיב (אסתר ט':כ"ח) והימים האלה נזכרים ונעשים, מה עשיית הימים א"א למפרע, דא"א שיהא חמשה עשר קודם ארבעה עשר, אך זכירה שהיא קריאת המגילה, למפרע לא:

סירוגין. שקרא מעט ושהא, וחזר וקרא מעט ושהא, אפילו שהא יותר מכדי לגמור את כולה, יצא: בן עיר. שזמנו ב"ד:

הכל כשרים לקרות את המגילה. הכל לאתויי נשים:

ולוידוי הפרים. פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, שמתודים עליהם חטאם שהביאום עליו: ולהקטר חלבים ואברים. מותר תמיד של בין הערבים, דכתיב בהו (ויקרא ו':ב') היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה:

פרק ג

(א) בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת. בית הכנסת לוקחין תיבה. תיבה לוקחין מטפחות. מטפחות לוקחין ספרים. ספרים לוקחים תורה. אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים. ספרים לא יקחו מטפחות. מטפחות לא יקחו תיבה. תיבה לא יקחו בית הכנסת. בית הכנסת לא יקחו את הרחוב. וכן במותריהן. אין מוכרין את של רבים ליחיד. מפני שמורידין אותו מקדושתו. דברי רבי יהודה. אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה:

(1) Townspeople who sold the town square, they may buy with the proceeds a synagogue. [If they sold] a synagogue, they may buy with the proceeds an ark. [If they sold] an ark they may buy covers [for scrolls]. [If they sold] covers, they may buy scrolls [of the Tanakh]. [If they sold] scrolls they may buy a Torah. But if they sold a Torah they may not buy with the proceeds scrolls [of the Tanakh]. If [they sold] scrolls they may not buy covers. If [they sold] covers they may not buy an ark. If [they sold] an ark they may not buy a synagogue. If [they sold] a synagogue they may not buy a town square. The same applies to any money left over. They may not sell [something] belonging to a community because this lowers its sanctity, the words of Rabbi Yehuda. They said to him: if so, it should not be allowed to sell from a larger town to a smaller one.

(ב) אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי. שאם ירצו יחזירוהו. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוכרים אותו ממכר עולם. חוץ מארבעה דברים למרחץ. ולבורסקי. ולטבילה. ולבית המים. רבי יהודה אומר מוכרין אותו לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה:

(2) They may not sell a synagogue except with the stipulation that it may be bought back whenever they want, the words of Rabbi Meir. But the sages say: they may sell it in perpetuity, except for four purposes for it to become one of four things: a bathhouse, a tannery, a ritual bath, or a urinal. Rabbi Judah says: they may sell it to be a courtyard, and the purchaser may do what he likes with it.

(ג) ועוד אמר רבי יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו. ואין מפשילין בתוכו חבלים. ואין פורשין לתוכו מצודות. ואין שוטחין על גג פירות. ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר (ויקרא כו, לא) והשימותי את מקדשיכם. קדושתן אף כשהן שוממין. עלו בו עשבים לא יתלוש. מפני עגמת נפש:

(3) Rabbi Judah said further: a synagogue that has fallen into ruins, they may not eulogize in it, nor twist ropes, nor to spread nets [to trap animals], nor to lay out produce on its roof [to dry], nor to use it as a short cut, as it says, “And I will desolate your holy places” (Leviticus 26:3 their holiness remains even when they are desolate. If grass comes up in it, it should not be plucked, [in order to elicit] melancholy.

(ד) ראש חדש אדר שחל להיות בשבת. קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת. מקדימין לשעבר. ומפסיקין לשבת אחרת. בשניה זכור. בשלישית פרה אדומה. ברביעית החדש הזה לכם. בחמישית חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין. בראשי חדשים. בחנוכה. ובפורים. בתעניות ובמעמדות. וביום הכפורים:

(4) If Rosh Hodesh Adar falls on Shabbat the portion of shekalim is read [on that day]. If it falls in the middle of the week, it is read on the Shabbat before, and on the next Shabbat there is a break. On the second [of the special Shabbatot] they read “Zakhor;” On the third the portion of the red heifer; On the fourth “This month shall be for you;” On the fifth the regular order is resumed. They interrupt [the regular order] for anything: for Rosh Hodesh, for Hanukkah, for Purim, for fasts, for Ma’amadot, and for Yom HaKippurim.

(ה) בפסח קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים. בעצרת שבעה שבועות. בראש השנה. בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים אחרי מות. ביום טוב הראשון של חג. קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ובשאר כל ימות החג. בקרבנות החג:

(5) On Pesah we read from the portion of the festivals in Leviticus (Torat Kohanim) (Leviticus 23:4). On Shavuot, “Seven weeks” (Deuteronomy 16:9). On Rosh Hashanah “On the seventh day on the first of the month” (Leviticus 23:2. On Yom Hakippurim, “After the death” (Leviticus. On the first day of the Festival [of Sukkot] they read from the portion of the festivals in Leviticus, and on the other days of the Festival [of Sukkot] the [sections] on the offerings of the Festival.

(ו) בחנוכה בנשיאים. בפורים ויבא עמלק. בראשי חדשים. ובראשי חדשיכם. במעמדות. במעשה בראשית. בתעניות. ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות. אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין כסדרן. ואין עולין להם מן החשבון. שנאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו:

(6) On Hanukkah they read the section of the princes (Numbers. On Purim, “And Amalek came” (Exodus 17:8). On Rosh Hodesh, “And on the first of your months” (Numbers 28:11). On Maamadot, the account of the creation (Genesis 1:1-2:3). On fast days, the blessings and curses (Leviticus 26:3 ff and Deuteronomy. They do not interrupt while reading the curses, but rather one reads them all. On Monday and Thursday and on Shabbat at minhah they read according to the regular order and this does not count as part of the reading [for the succeeding Shabbat]. As it says, “And Moshe declared to the children of Israel the appointed seasons of the Lord” (Leviticus 23:44) it is their mitzvah that each should be read in its appropriate time.

ברטנורה על משנה מגילה

בני העיר. רחובה של עיר. יש בה קדושה, שמתפללין בה בתעניות. וחכמים פליגי על סתם מתניתין ואמרי רחובה של עיר אין בה משום קדושה, הואיל ואין מתפללין בה אלא באקראי בעלמא. והלכה כחכמים:

אלא על תנאי. ואפילו משל רבים לרבים אסור למכור מכירה חלוטה, דדרך בזיון הוא, כלומר אינו בעינינו כלום. ואין הלכה כר"מ:

ואין מפשילין. גודלים ופותרים. וה"ה לכל שאר מלאכות, אלא שהפשלת חבלים צריך מקום רחב ידים, ובהכ"נ בית גדול הוא וראוי לכך והוי אורחיה:

קורין פרשת שקלים. כי תשא, להודיע שיביאו שקליהם באדר, כדי שיקריבו בא' בניסן מתרומה חדשה: בפרשת מועדות שבתורת כהנים. שור או כשב או עז. וביומא קמא מיירי. והאידנא נהוג עלמא שקורין ביום ראשון משכו וקחו לכם, ומפטירין בפסח גלגל. בשני שור או כשב, ומפטירין בפסח יאשיהו. בשלישי קדש לי כל בכור. ברביעי אם כסף תלוה. בחמישי פסל לך. בששי ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. בשביעי שירת הים, ומפטירין וידבר דוד. בח' שהוא יו"ט אחרון של גליות קורין כל הבכור, ומפטירין עוד היום בנוב לעמוד. בעצרת, ביו"ט ראשון, בחודש השלישי, ומפטירין במרכבה של יחזקאל. ביו"ט שני של גליות קורין כל הבכור, ומפטירין בחבקוק. בראש השנה וה' פקד את שרה, דבר"ה נפקדה שרה, ומפטירין בחנה שגם היא נפקדה בר"ה. ביו"ט שני בעקדה, ומפטירין הבן יקיר לי אפרים. ביו"ט שחרית קורין באחרי מות, ומפטירין כה אמר רם ונשא. במנחה קורין בעריות, ומפטירין ביונה. בשני ימים טובים של חג קורין שור או כשב או עז ומפטירין ביו"ט ראשון הנה יום בא לה'. וביו"ט שני ויקהלו אל המלך. ושאר כל ימות החג קורין בקרבנות החג, כיצד, יום ג' שהוא יום ראשון של חוה"מ, כהן קורא וביום השני, לוי קורא וביום השלישי, ישראל קורא וביום הרביעי, והרביעי חוזר וקורא וביום השני וביום השלישי. וביום הד' כהן קורא וביום השלישי, לוי קורא וביום הרביעי, ישראל קורא וביום החמישי, והרביעי חוזר וקורא וביום השלישי וביום הרביעי. וכן כולם. ביו"ט אחרון של חג, כל הבכור, ומפטירין ויהי ככלות שלמה. ולמחר קורין וזאת הברכה, ומפטירין ויהי אחרי מות משה. ושבת שחל להיות בחולו של מועד, בין בפסח בין בסוכות, קורין ראה אתה אומר אלי. ומפטירין, בפסח, העצמות היבשות. ובסוכות ביום בא גוג. שמסורת בידינו דתחיית המתים עתידה להיות בפסח, ומלחמות גוג ומגוג בסוכות:

במעמדות במעשה בראשית. שבשביל הקרבנות נתקיימו שמים וארץ. וסדר קריאתן מפורש במסכת תענית בפרק אחרון:

פרק ז

(א) הקורא את המגילה. עומד. ויושב. קראה אחד. קראה שנים יצאו. מקום שנהגו לברך יברך. ושלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה. אין פוחתין ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניו. ולאחריה:

(1) He who reads the Megillah may either stand or sit. Whether one read it or two read it [together] they [those listening] have fulfilled their obligation. In places where it is the custom to say a blessing, they say the blessing, and where it is not the custom they do not say the blessing. On Mondays and Thursdays and on Shabbat at minhah, three read from the torah, they do not add [to this number] nor decrease [from it], nor do they conclude with [a haftarah] from the Prophets. The one who begins the Torah reading and the one who concludes the Torah reading blesses before it and after it.

(ב) בראשי החדשים. ובחולו של מועד. קורין ארבעה. אין פוחתין מהן. ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך. לפניה. ולאחריה. זה הכלל. כל שיש בו מוסף ואינו יום טוב. קורין ארבעה. ביום טוב חמשה. ביום הכפורים ששה. בשבת שבעה. אין פוחתין מהן. אבל מוסיפין עליהן. ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניה ולאחריה:

(2) On Rosh Hodesh and on the intermediate days of festivals four read. They do not add [to this number] nor decrease [from it], nor do they conclude with [a haftarah] from the Prophets. The one who begins the Torah reading and the one who concludes the Torah reading blesses before it and after it. This is the general rule: on any day which has a musaf and is not a festival four read. On a festival five. On Yom Hakippurim six. On Shabbat seven; they may not decrease [from this number] but they may add [to it], and they conclude with [a haftarah] from the Prophets. The one who begins the Torah reading and the one who concludes the Torah reading blesses before it and after it.

(ג) אין פורסין את שמע. ואין עוברין לפני התיבה. ואין נושאים את כפיהם. ואין קורין בתורה. ואין מפטירין בנביא. ואין עושין מעמד ומושב. ואין אומרים ברכת אבליים ותנחומי אבליים. וברכת חתנים. ואין מזמנין בשם. פחות מעשרה. ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן:

(3) They do not recite the Shema responsively, And they do not pass before the ark; And the [the priests] do not lift up their hands; And they do not read the Torah [publicly]; And they do not conclude with a haftarah from the prophets; And they do not make stops [at funeral] processions; And they do not say the blessing for mourners, or the comfort of mourners, or the blessing of bridegrooms; And they do not mention God's name in the invitation [to say Birkat Hamazon]; Except in the presence of ten. [For redeeming sanctified] land nine and a priest [are sufficient], and similarly with human beings.

(ד) הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים. לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. ובנביא שלשה. היו שלשתן שלש פרשיות. קורין אחד אחד. מדלגין בנביא. ואין מדלגין בתורה. ועד כמה הוא מדלג. עד כדי שלא יפסוק המתורגמן:

(4) One who reads the Torah [in public] may not read less than three verses. And he should not read to the translator more than one verse [at a time], but [if reading from the book of a] prophet [he may read to him] three at a time. If the three verses constitute three separate paragraphs, he must read them [to the translator] one by one. They may skip [from place to place] in a prophet but not in the Torah. How far may he skip [in the prophet]? [Only] so far that the translator will not have stopped [before he finds his place].

(ה) המפטיר בנביא הוא פורס על שמע. והוא עובר לפני התיבה. והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן. אביו או רבו עוברין על ידו:

(5) The one who concludes with the haftarah also leads the responsive reading of the Shema and he passes before the ark and he lifts up his hands. If he is a child, his father or his teacher passes before the ark in his place.

(ו) קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו פורס על שמע. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. פוחח פורס את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. סומא פורס את שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו. אינו פורס על שמע:

(6) A child may read in the Torah and translate, but he may not pass before the ark or lift up his hands. A person in rags may lead the responsive reading of the Shema and translate, but he may not read in the Torah, pass before the ark, or lift up his hands. A blind man may lead the responsive reading of the Shema and translate. Rabbi Judah says: one who has never seen the light from his birth may not lead the responsive reading of the Shema.

(ז) כהן שיש בידיו מומין. לא ישא את כפיו. רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטיס. ופואה. לא ישא את כפיו. מפני שהעם מסתכלין בו:

(7) A priest whose hands are deformed should not lift up his hands [to say the priestly blessing]. Rabbi Judah says: also one whose hands are colored with woad or madder should not lift up his hands, because [this makes] the congregation look at him.

(ח) האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר. אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה. סכנה ואין בה מצוה. נתנה על מצחו. או על פס ידו. הרי זו דרך המינות. ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו. הרי זו דרך החיצונים:

(8) If one says, "I will not pass before the ark in colored clothes," even in white clothes he may not pass before it. [If one says], "I will not pass before it in shoes," even barefoot he may not pass before it. One who makes his tefillin [for the head] round, it is dangerous and has no religious value. If he put them on his forehead or on the palm of his hand, behold this is the way of heresy. If he overlaid them with gold or put [the one for the hand] on his sleeve, behold this is the manner of the outsiders.

(ט) האומר יברכוך טובים. הרי זו דרך המינות. על קן צפור יגיעו רחמיו ועל טוב יזכר שמך. מודים. מודים. משתקין אותו. המכנה בעריות. משתקין אותו. האומר מזרעך לא תתן להעביר למולך (ויקרא יח, כא). ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא. משתקין אותו בנזיפה:

(9) If one says “May the good bless you,” this is the way of heresy. [If one says], “May Your mercy reach the nest of a bird,” “May Your name be mentioned for the good,” “We give thanks, we give thanks,” they silence him. One who uses euphemisms in the portion dealing with forbidden marriages, he is silenced. If he says, [instead of] “And you shall not give any of your seed to be passed to Moloch,” (Leviticus 18:21) “You shall not give [your seed] to pass to a Gentile woman,” he silenced with a rebuke.

(י) מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם. מעשה תמר נקרא ומיתרגם. מעשה עגל הראשון נקרא ומיתרגם. והשני נקרא ולא מיתרגם. ברכת כהנים. מעשה דוד ואמנון. לא נקראין ולא מיתרגמין. אין מפטירין במרכבה. ורבי יהודה מתיר. רבי אליעזר אומר. אין מפטירין בהודע את ירושלים:

(10) The incident of Reuven is read but not translated. The story of Tamar is read and translated. The first part of the incident of the golden calf is both read and translated, but the second is read but not translated. The blessing of the priests, the stories of David and Amnon are not read or translated. They do not conclude with the portion of the chariot as a haftarah. But Rabbi Judah permits this. R. Eliezar says: they do not conclude with “Proclaim Jerusalem’s [abominations]” (Ezekiel as a haftarah).

ברטנורא על משנה מגילה

הקורא את המגילה עומד ויושב. רצה עומד רצה יושב:
ואין מוסיפין עליהן. דבראשי חדשים ובחולו של מועד נמי איכא בטול מלאכה, דמלאכת דבר האבד מותרת:
אין פורסין על שמע. עשרה שבאו לבית הכנסת אחר שקראו צבור את שמע, עומד אחד ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה שלפני קריאת שמע. פורסין, לשון פרוסה, כלומר חצי דבר, משתי ברכות שלפני ק"ש אומר ברכה אחת:
ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. שלא יטעה המתורגמן שמתרגם על פה:
המפטיר בנביא. מי שרגיל להפטיר בנביא, תקנו חכמים שיהא הוא פורס על שמע ברבים:
קטן קורא בתורה. ויש מן הגאונים שאמרו דוקא משלישי ואילך:
כהן שיש בידו מומין. וכן בפניו או ברגליו:
אף בלבנים לא יעבור. חיישינן שמא מינות נזרקה בו, דעובדי ע"ז מקפידין בכך:
יברכוך טובים הרי זו דרך מינות. שצריכין ישראל לצרף עמהם פושעי ישראל באגודת תעניותיהם.
שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת:
מעשה אמנון ותמר נקרא ומיתרגם. ולא חיישינן ליקריה דדוד. והוא, דלא כתיב אמנון בן דוד, כדבעינן למימר לקמן:

בן יהוידע על מגילה

פרק ב הקורא למפרע

מַנִּין שְׂאוּמָרִים 'אָבוֹת'? **שְׁנַאָמֶר (תהלים כט,**
א): "הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים". נראה לי בס"ד מה
 שנקראים האבות בְּנֵי אֱלֹהִים על פי מה שכתב
 רבינו האר"י ז"ל בדרוש ראש השנה דרוש וא"ו,
 דשלשה שמות אֵל-אֵל-אֵל שיהם גימטריא מִגֵּן
 [93=3×31] נרמזים בג' פעמים 'אֵלֶיךָ' שיש
 בתפילת העמידה כמו שאומרים 'אֵלֶיךָ אֲבָרְכֶם
 אֵלֶיךָ יִצְחָק וְאֵלֶיךָ יַעֲקֹב' יעוין שם. נמצא ג'
 פעמים אֵל שיש בג' פעמים אֵלֶיךָ האמורים על
 שם האבות הם רומזים לבחינת שלשה שמות אֵל
 בפני עצמו ולכן נקראים האבות בְּנֵי אֱלֹהִים על
 שלשה שמות אֵל הנזכרים על שמם בתפילת
 העמידה.

או יובן בס"ד כי האבות הם רגלי הכסא ו'אֱלֹהִים'
 גימטריא פסא [81] ולכן נקראים בְּנֵי אֱלֹהִים
 כלומר בְּנֵי הַפֶּסֶא. **וְמָה רָאוּ לֹאמַר בְּרִכַּת 'הַשְּׁנִימִים'**
בְּתַשְׁעִיּוֹת? אָמַר רַבִּי אֶלְפִּסְנָדָרִי: כְּנֻגַּד מִפְּקִיעֵי
שְׁעָרִים, דְּקָתִיב (תהלים י, טו): "שֹׁבֵר זְרוּעַ
רְשָׁע". הקשה מהרש"א ז"ל כיון דפירש רש"י
 ז"ל דכל הפרשה נאמרה על מפקיעי שערים,
 אמאי מייתי רק האי קרא ד'שֹׁבֵר זְרוּעַ רְשָׁע'?

יעוין שם.

ונראה לי בס"ד משום דבהאי קרא רומז העונש
 שיעשה לו שלא יוכל להפקיע עוד מכאן ולהבא.
 והא דאותיות העומדים בראש וסוף התיבה
 נקראים זרועות, וכאן אמר 'זְרוּעַ רְשָׁע' משמע חד
 והוא אות עי"ן שבסוף שמו של רְשָׁע דאם מסיר
 אותו ישאר 'רש' ורמז בזה שיעני אותו וישאר
 רש, ואז לא יוכל לקבץ התבואה תחת ידו כדי
 ליקר השער. וזהו 'שֹׁבֵר זְרוּעַ רְשָׁע' הוא אות
 ע' כדי שיהיה רש ועני, וקראו בשם **רְשָׁע** שהוא
 בהפוך אתוון **שֹׁעַר**, כלומר רשעתו אינה בעבירה
 של זנות וכיוצא אלא היא בענין יוקר השער של
 הדגן.

דף יח

(א) 'פֿל העֹסֶק בְּתוֹרָה לְשָׁמָּה' יעוין שם.

ועוד נראה לי דרך הלצה, אם יש שטר צוואה או שטר חוב או מתנה שכתוב בו תנו סלע לפלוני או חייב אני סלע לפלוני, ורוצה בעל השטר לזייף להוסיף אותיות ים על סלע, כדי שתהיה נקראת 'סלעים' שבדעתו לתבוע מאות ואלפים, לא תועיל לו ערמתו כי יכול בעל דינו להשתיקו בתרין סלעים, כי יאמר מעוט רבים שנים. וזהו שאמר מלה בסלע, רוצה לומר אם תרצה להוסיף **מְלָה** אחת של ים במלת **בְּסֵלַע**, כדי שתהיה נקראת סלעים לשון רבים, עושים לך **מִשְׁתוּקָא** לתביעתך, **בְּתֵרִין** סלעים שיפטרו אותך בהם דיאמרו לך מיעוט רבים שנים.

מיהו צריך להבין למה נקטו שיעור 'סֵלַע' לדבור? ונראה לי בס"ד כי תוכו של אדם כמו בור עמוק והפתח הוא הפה שיוצא ממנו הדיבור אך הדברים נחלקים לארבעה חלקים: שמדבר על עצמו, ועל זולתו, על העבר, ומדבר על עצמו ועל זולתו על העתיד, נמצא נחלק קרבו לארבע בורות לארבעה חלקים של דבור, לכך נקרא דבור - ד' בור, ולכן עשה ערך לדבור 'סֵלַע' שהוא ארבעה דגרים.

ובני ידידי כה"ר יעקב נר"ו פירש דידוע המלאכים דברו תביעתם על התורה בעבור חלק הסוד דוקא דשייך להם, וזהו שאמר מְלָה בְּסֵלַע' ראשי תיבות **ס** ו **ד** ל **א**וּיֵן **ע** שִׁין, על זה היתה מלה של תביעה אך נשתתקו בתרין בשביל שנתן הקב"ה לישראל שתים חלקים ביחד חלק הסוד וחלק הנגלה דלא שייך במלאכים.

ועוד פירש מלה בסלע, דאמרו רבותינו ז"ל (קידושין לא.) כשאמר (שמות כ, ב) 'אֲנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ' הרהרו אומות העולם על זה ואמרו לכבוד עצמו דורש! וזהו **מְלָה בְּסֵלַע** הוא דבור ראשון שהוא גבוה שבעשרת הדברות ולהכי קרי ליה סלע שהוא גבוה אך נעשה להם **מִשְׁתוּקָא בְּתֵרִין**, כאשר שמעו דבור 'פֶּכַד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ', שצוה על כבוד האב והאם שהם שנים, דאז חזרו והודו לדברות ראשונות עד כאן דבריו נר"ו. **מַעֲנֵן שֶׁקִּרְאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֵקֶב אֲבִי-לִי?** יש להבין איך יצויר זה בדעת? ונראה לי דלא קראו אֶל-בְּתָרִין בסתם אלא קראו יִשְׂרָאֵל

שֶׁקִּיחִים וְחִזְרוּ וְסִדְרָם. אין הכונה ששכחו סדר הברכות, דזה לא יתכן, דאפילו המון העם מתפללים כל שמונה עשרה ואיך ישכחום? אך הכונה ששכח הטעמים של הסדר, למה זו ראשונה וזו שניה וזו שלישית וכיוצא וכמו שסידרם הש"ס כאן בטעמייהו וגם שכחו טעמי הסדר שיש בהם על פי הסוד. **(תהלים קו, ב) לְמִי נָאָה לְמַלְלֵי גְבוּרֹת ה'?** **לְמִי שִׁיכּוֹל לְהַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.** מקשים וכי אנשי כנסת הגדולה היו יכולים להשמיע כל תהלתו, ואיך תיקנו כל זה?

ונראה לי בס"ד דאנשי כנסת הגדולה תיקנו דברים כנגד ספירות העליונים שיש לכל ברכה ושבח ספירה פרטית כנגדה והרי זה דומה למלך שיש לו כמה אלפים ורבבות ארמונים עד אין מספר ובא אחד וסיפר שיש בארמון אחד מן הארמונים כך וכך חדרים וכך וכך עליות אין זה גורע דאינו סופר כל החדרים ועליות שיש למלך בכל הארמונים אלא רק מדבר בארמון פרטי, אבל מי שבא לומר יש למלך כך וכך חדרים בסתם וכך וכך עליות בסתם שאינו מתכוין על ארמון פרטי הרי זה גורע, דבאמת אין מספר לחדרים ולעליות של המלך! וכן הענין כאן, והמניעה היא למי שמתכוין לקבץ שבחים הרבה מן הכלל ומן הפרט לזה אומרים סיימתנהו לשבחי דמך. **הַמְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹמֵר מִדְּאִי, נֶעְקֵר מִן הָעוֹלָם**. נראה לי בס"ד דאיתא באותיות דרבי עקיבא, בעבור השיר שמקלסין להקב"ה נברא העולם עיין שם, ועל כן שזה שהוא מרבה בשבח שחושב שמחזק העולם שנברא בעבור השיר לכך מדה כנגד מדה נעקר מן העולם. **מְלָה בְּסֵלַע, מִשְׁתוּקָא בְּתֵרִין**. נראה לי בס"ד בתוך אותיות 'סֵלַע' במילואם יש 'מים' כזה: **ס**מ **י**ך **ל**מ **י**ד **ע**י **ן**, וידוע מה שאמר רבי עקיבא לחכמים שנכנסו לפרדס כשתגיעו לאבני שיש טהור, אל תאמרו 'מים מים' (חגיגה יד:) , נמצא יש מקום שאם יאמרו בו ב' פעמים מים צורך להשתיקם, וזהו שאמר יש **מְלָה בְּסֵלַע** שהיא תיבת מים המונחת בתוך סֵלַע ראוי לעשות בה **מִשְׁתוּקָא**, אם יאמרו אותה **בְּתֵרִין** וסוד הנזכר שמנע מהם הכפל של 'מים מים' מפורש בדברי מהר"ו [מורנו הרב רבי חיים ויטאל] ז"ל בביאור (משנה אבות ו,

בנקוד סגול תחת האלף כזה 'ישךאל' דאז יוצא בשמו שם אֵל ולא קראו כמו שם 'ישמעאל' דאין נקוד תחת האלף דעל כן אינו יוצא במבטא אות האלף אלא העין נדבק עם הלמד, וכאשר הוא כן בשם יחזקאל הנביא ע"ה ופירש דכתיב (בראשית לג, כ) 'ויצב שם מִן־בֶּטֶן וַיִּקְרָא לוֹ: אֵל אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל' רוצה לומר אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל קרא שם אֵל כשקראו ישראל, ולכן אברהם שמו כפול, הרי יו"ד אותיות, ושם יצחק אינו כפול הרי י"ד אותיות, ושם יעקב כפול הרי כ"ב ושם ישרן בלא וו"ן הרי כ"ו, ונמצא שם ישראל משלים ל"א אותיות כמנין שם אל.

דף יט

והיינו פֿכה גימטריא 'לב אחד' [45], פירוש שהיה לו לב אחד, 'וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם?' 'וְתָלוּ אוֹתוֹ נֶאֱתַת פָּנָיו עַל הָעֵץ!' שיצאה נשמת בניו ברגע אחד בעבור זכות מרדכי שהיה לו לב אחד.

ואמר עוד 'מָה רָאָה' אַחֲשָׁנְרוֹשׁ לִהְיִיא אֶת סֶפֶר הַזְכָּרוֹנוֹת? 'עַל פֿכָּה', דְּזַמִּינִתִּיה אֶסְתֵּר לִהְיִין בְּהַדְיָה נראה לי דדריש פֿכה על סעודה לשון דוק בבכי, 'וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם?' כי מן הסעודה נולד מעשה הנס.

מֵאֵן דָּאָמַר (אסתר ט, כט): 'פֿלָה', תִּקְפוּ שֶׁל אַחֲשָׁנְרוֹשׁ. דכתיב (אסתר א, ד) 'בְּהִרְאֹתוֹ אֶת עֶשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ' דנמצא שהיה עשיר גדול ואיך יצויר שימכור אומה שלימה בעשרת אלפים ככר כסף? אשר אלו לא היו נחשבים אצלו אפילו בערך אבנים! ואם כן מוכח דהמן זייף באומרו שקנה אותם בעשרת אלפים ככר כסף, וכיון דזייף בזה זייף בכל ובטלו האגרות שכתב!

וּמֵאֵן דָּאָמַר: מ' אִישׁ יְהוּדִי, תִּקְפוּ שֶׁל מֶרְדֵּכִי שהיה לו כח מן יהודה ומן בנימין ובזה הכניע את המן שהיה בידו קטרוג מכח תמנע שלא קבלו אותה ומכח השבטים שהשתחוו לעשו וכמו שכתב מהר"י ז"ל דבכח אִישׁ יְהוּדִי דאתי מיהודה ביטל קטרוג תמנע, ומכח אִישׁ יְמִינִי דאתי מבנימין שלא השתחוה לעשו ביטל קטרוג ההשתחויה שהשתחוו השבטים לעשו.

וּמֵאֵן דָּאָמַר: מ' אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, תִּקְפוּ שֶׁל הָמָן כי בגאווה ותוקפו נתן עיניו לכלות הכל ובזה ממילא נעשה נס ההצלה מה שאין כן אם היה נותן עיניו במקצת היה עולה בידו. **וּמֵאֵן דָּאָמַר: מ' בְּלִילָה הַהוּא, תִּקְפוּ שֶׁל נָס** כי נזדמן אותה הלילה שהיתה מוחזקת בנסים גדולים מדורות הראשונים ולכך הצליחו בה במעשה נסים. **'מָה רָאָה' אַחֲשָׁנְרוֹשׁ שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ? 'עַל פֿכָּה', מִשּׁוּם דְּחֻשִּׁיב שְׂבָעִים שָׁנִין וְלֹא אֵיפְרוּק.** נראה לי בס"ד נרמזו השבעים בזה דאות כף של פֿכה כפול ואם תסיר הכפל יהיו 'עַל פֿכָּה' אותיות 'ע' כלה' פירוש ראה שכלה זמן של ע' שנה ועל ידי כך 'וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם?' דְּקָטַל וְנִשְׁתִּי! שנעשה להם מהומה גדולה שנוסף אותיות ומה על אותיות מה ונעשה צירוף מהומה. **'מָה רָאָה' מֶרְדֵּכִי דְאִיקְנִי בְּהָמָן? 'עַל פֿכָּה', דְּשׁוּי נִפְשִׁיהָ עֲבוּדָה זָרָה.** נראה לי נרמז זה בתיבת פֿכה שהוא מספר לוט [45] שהוא תרגום של ארירה, דאומרים ארור המן על אשר עשה עצמו עבודה זרה. 'וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם' רוצה לומר אותיות מה של גְּאוּלָּה [45], שמספרם גְּאוּלָּה שנעשה בה הנס.

ואמרו **'מָה רָאָה' הָמָן שְׁנִיתַקְנָא בְּכָל הַיְּהוּדִים 'עַל פֿכָּה' מִשּׁוּם דְּמֶרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה**

דף כא

מטה ותלמידיו על גבי קרקע. מימות משה עד רבן גמליאל, היו למדין תורה מעמד. נראה לי בס"ד הטעם כדי להטריח עצמן בתורה, כמו שאמרו (מגילה ו:): 'גִּעְעֵתִי וּמִצָּצָתִי תִּפְאֶמֶן'.

או יובן הרגלים רומזים לנצח והוד, והתורה ניתנה על ידי לוחות שהוא סוד נצח והוד, ולמדוה מפי משה ואהרן שהם נצח והוד.

או יובן הגוף שהוא עולם קטן עומד על שני רגלים וכן העולם עומד על התורה דכתיב (ירמיה לג, כה) 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם נֶאֱרָץ לֹא שִׁמְתִּי' והתורה כוללת שני עמודים שהוא עסק התורה וגם עמוד העבודה ד'כל הקורא בפרשת עולה כאלו הקריב עולה' (מנחות קי.).

אי נמי לימוד התורה מעומד יורה דראוי לאדם ללמוד תורה מן הרב שהוא דומה למלאך, דכתיב (מלאכי ב, ז) 'כִּי שִׁמְתִּי כֶהֱן וְשִׁמְרוּ דַעַת וְהִתְהַוְּהוּ וּבִקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֶּאֱלֹהִים יִצְבְּקוֹת הוּא, וידוע כי המלאכים אין להם ישיבה למעלה אלא הם עומדים דכתיב (זכריה ג, ז) 'בֵּין הָעֲמֻדִים הָאֵלֶּה'. **רבות מעמד, קשות מישב.** קשה יתן לו כח שיוכל ללמוד גם הקשות מעומד מאחר שהוא בנס היה שם שהיה בלא אכילה ובלא שתיה ובלא שינה וכיון שהיה עומד שם בנס בכח אלקי אם כן מה הפרש יש לו בין ישיבה לעמידה כי באמת אינו עומד שם בכח טבעי?

ונראה לי דודאי לא יש אצלו הפרש ורק עשה לו כן שילמד רכות מעומד קשות מיושב כדי ללמד לתחתונים שהנהגתם וכוחן הוא טבעי שככה יעשו רכות מעומד וקשות מיושב ומאן דאמר שהיה 'שוקה' היינו כדי להראות הכנעה על דרך שאמרו גבי מלך בתפילת העמידה.

אלמלא מקרא כתוב, אי־אפשר לאמרו, כבכול, שאפלו הקדוש ברוך הוא בעמידה. הכונה כי הנה קרא כתיב (הושע יב, יא) 'וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֶדְמָה' דאי אפשר לשום נביא לראות פני שכינה, דכתיב על ידי משה רבינו ע"ה בעצמו (שמות לג, כ) 'כִּי לֹא יֵרָאֶנִי הָאָדָם וְחַי', אך יצויר לעיני הנביאים איזה דמיון כדי שיוכלו להשיג הנבואה כל אחד לפי ערכו, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה, דכל נביא יהיה איזה דמיון לנגד עיניו לפי שעה, והדמיון הזה אינו קבוע לאותו נביא, אלא יהיה לפי אותו הענין של הנבואה דאפילו משה רבינו ע"ה לא ראה הדמיון שוה כי בים סוף נדמה לו כגיבור ובסיני נדמה לו כזקן ובאמת אין לו יתברך דמות וצורה אלא הכל יצויר לעיני הנביא כמראה הנבואה וכמחזה לפי שעה ואין דעתו של אדם מבין אמיתות הדבר, יעוין שם. וכן הענין כאן, שהיה נדמה לו כעומד ולא יושב ואף על פי שבאמת הצויר הזה שהיה מצטער לעיני משה רבינו ע"ה בסיני אין זה אמיתות הדבר אלא הוא דרך דמיון, עם כל זה אמר רבי אבהו אלמלא מקרא שכתוב לא היינו יכולים לאומרו בפינו, וכונת בעל המאמר לומר כי נצטייר ונדמה לעיני משה רבינו ע"ה כעומד, ללמדינו דעת בזה שיהיו הרב והתלמיד התחתונים שוים, שניהם בעמידה או שניהם בישיבה או שניהם על גבי קרקע.

ועוד נראה לי בס"ד דלעולם לא היה רואה משה רבינו ע"ה בהר בעת לימודו שום ציור ודמיון בעמידה אלא רק היה שומע הקול מדבר אליו ומלמדו, ומה שאמר לו (דברים ה, כז) 'עֲמֹד עִמָּדִי' אמר לו בלשון זה המורה כאלו היה הקב"ה בעמידה, כדי ללמד לתחתונים שתהיה קריאתם בעומד. וגם ללמדם שלא יהיה הרב ע על גבי